

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Vyriausybės posėdžių skyrius
2024 10 17*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ (Petición Nr. 39300/18)

SPRENDIMAS

6 straipsnio 1 dalis (baudžiamasis aspektas) – Nešališkas teismas – Parlamentaro nuteisimas pasibaigus jo kadencijai už balsavimą už kitą, posėdyje nedalyvavusį parlamentarą, panaudojant jo asmens dokumentą – Objektiviai pagrįstos abejonės pareiškėjo nuosprendį palikusių galioti Aukščiausiojo Teismo nešališkumu dėl to, kad vienas iš teisėjų pirmininkavo šio teismo kolegijai, nagrinėjusiai bylą pirmą kartą, kai buvo panaikintas apeliacinės instancijos teismo išteisinamasis nuosprendis, padarant išvadą dėl pareiškėjo kaltės – Pagrįstas nuogąstavimas, kad minėtas teisėjas jau galėjo būti susidaręs išankstinę nuomonę dėl pareiškėjo kaltės, nors ir nebuvo teisiškai saistomas ankstesnės Aukščiausiojo Teismo išvados

7 straipsnis – *Nullum crimen sine lege* – Nuteisimas – Baudžiamosios bylos iškėlimas pareiškėjui atitiko 7 straipsnio reikalavimus – Valdžios institucijų požiūris į praktiką, kai parlamento nariai balsuoja vienas už kitą, negali būti „sąmoningas toleravimas“ – Pasikartojantys tokio balsavimo atvejai, kurie pažeidžia vidaus teisę, nelaikytini „tradicija“ – Nors atitinkamo įstatymo taikymas pareiškėjo atveju buvo nauja praktika, tai nebuvo padaryta akivaizdžiai nesilaikant įstatymo ar savavališkai – Pagrįstas atitinkamo įstatymo aiškinimas ir taikymas „atsižvelgiant į nusikaltimo esmę“ – Pakankamai aiškūs teisės aktai bei nacionalinių teismų praktika, neleidusi pareiškėjui elgtis savo nuožiūra – Buvo galima numatyti, kad pagal tuo metu galiojusias baudžiamosios teisės nuostatas, pareiškėjo veiksmai bus laikomi nusikaltimu

Parengė kanceliarija. Teismui neprivaloma.

STRASBŪRAS
2024 m. balandžio 23 d.

GALUTINIS
2024-07-23

Šis sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

Byloje A. Sacharuk prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Arnfinn Bårdsen,
teisėjų Jovan Ilievski,
Egidijaus Kūrio,
Saadet Yüksel,
Lorraine Schembri Orland,
Frédéric Krenc,
Davor Derenčinović

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojos* Dorothee von Arnim,
atsižvelgdamas į:

peticiją (Nr. 39300/18) prieš Lietuvos Respubliką, kurią 2018 m. rugpjūčio 9 d. Teismui pateikė Lietuvos pilietis Aleksandr Sacharuk (toliau – pareiškėjas) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį;

sprendimą pranešti Lietuvos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) apie skundus dėl pareiškėjo teisės į nešališką teismą ir galimybės numatyti pareiškėjo nuteisimą;

šalių pastabas,

po svarstymo uždarame posėdyje 2024 m. kovo 26 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

IVADAS

1. Byla susijusi su pareiškėjo skundu pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija, palikusi galioti jam paskirtą nuosprendį, nebuvo nešališka. Pareiškėjas taip pat skundėsi pagal 7 straipsnį, kad jo nuteisimo nebuvo galima numatyti.

FAKTAI

2. Pareiškėjas gimė 1977 m. ir gyvena Vilniuje. Jam atstovavo Vilniuje praktikuojantis advokatas E. Losis.

3. Vyriausybei atstovavo jos atstovė K. Bubnytė-Širmenė.

4. Šalių nurodytas bylos faktines aplinkybes galima apibendrinti taip.

I. PAREIŠKĖJO DARBAS SEIMO NARIO PAREIGOSE

5. Pareiškėjas buvo išrinktas į Lietuvos Respublikos Seimą ir buvo jo nariu nuo 2008 m. lapkričio 18 d. iki 2012 m. lapkričio 16 d. Seimo internetiniame puslapyje pažymima, kad 2002–2007 m. pareiškėjas dirbo Lietuvos kriminalinės policijos biuro inspektoriumi, komisaru inspektoriumi

ir komisaru. 2007 m. jis savo noru išėjo iš valstybės tarnybos ir tapo advokatu.

6. 2010 m. sausio 14–19 d. jis kelis kartus pasinaudojo kito Seimo nario, L. K., asmens dokumentu (Seimo nario pažymėjimu) ir balsavo už jį elektroniniu būdu, kai pastarasis nedalyvavo Seimo posėdžiuose. Vėliau buvo nustatyta, kad L. K. tuo metu atostogavo pietryčių Azijoje be Seimo leidimo.

7. 2010 m. sausio 21 d. Seimo Etikos ir procedūrų komisija padarė išvadą, kad pareiškėjas 2010 m. sausio 14–19 d. „daug kartų sąmoningai <...> balsuodamas už kitą Seimo narį“ pažeidė Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta, kad Seimo nariai balsuoja asmeniškai ir kad balsavimo teisė negali būti perduota kitam parlamentarui (žr. šio sprendimo 62 punktą). Jis taip pat pažeidė Valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio 1 dalies 3 ir 5 punktus, kuriuose nustatyta, kad parlamentariai pareigas turi eiti sąžiningai ir elgtis deramai (žr. šio sprendimo 63 punktą), ir pakenkė Seimo reputacijai ir autoritetui. Komisija pasiūlė pagal Seimo statuto 20 straipsnio 2 dalį už nesąžiningą balsavimą pareiškėjui skirti įspėjimą, įrašant jį į [komisijos] posėdžio protokolą. Komisija taip pat padarė išvadą, kad kitas Seimo narys, L. K., pažeidė Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalį, nes sudarė galimybę pasinaudoti savo balso teise pareiškėjui.

8. 2010 m. gegužės 12 d. Seimo specialioji tyrimo komisija (toliau – SSTK), sudaryta siekiant ištirti, ar pareiškėjo ir L. K. veiksmai suteikė pagrindą pradėti apkaltos procesą, pripažino pagrįstu kitų Seimo narių kaltinimą, kad pareiškėjas, pasinaudodamas L. K. Seimo nario pažymėjimu, Seimo posėdžių metu sąmoningai už pastarąjį balsavo ir taip galimai sulaužė Seimo nario priesaiką bei šiurkščiai pažeidė Konstituciją. Atsižvelgdama į tai, komisija nusprendė, kad iš surinktų ir įvertintų įrodymų negalima nustatyti, jog pareiškėjas ir L. K. turėjo išankstinį susitarimą dėl balsavimo, siekdami pridengti pastarojo nedalyvavimą Seimo posėdžiuose ir tokiu būdu neteisėtai pasisavinti valstybės biudžeto lėšas.

Komisija taip pat nusprendė, kad surinkti ir įvertinti įrodymai leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjo veiksmuose „yra galimai nusikalstamų veikų subjektyvių požymių“, nes jis žinojo Konstitucijos ir įstatymų reikalavimus, sąmoningai netinkamai juos vykdė, sąmoningai balsavo su L. K. Seimo nario pažymėjimu ir sąmoningai numatė padarinius, kurių siekė – užregistruoti Seimo posėdyje L. K. ir „pasisavinti [L. K.] valios išreiškimą“ balsuojant.

9. 2010 m. gegužės 13 d. SSTK paprašė Generalinės prokuratūros pradėti ikiteisminį tyrimą siekiant nustatyti, ar balsuodamas Seime L. K. vardu pareiškėjas padarė Baudžiamojo kodekso 300 ir 302 straipsniuose numatytas nusikalstamas veikas (žr. šio sprendimo 59 punktą).

10. Išnagrinėjusi pateiktą medžiagą, Generalinė prokuratūra kreipėsi į Seimą su prašymu panaikinti pareiškėjo asmens neliečiamybę. Prokuroras rėmėsi Baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalimi ir Seimo statuto 22 straipsnio 3 dalimi,

pagal kurią pareiškėjo nebuvo galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn be Seimo sutikimo (žr. šio sprendimo 58, 60 ir 62 punktus).

11. 2010 m. birželio 17 d. Seimas balsavo dėl prokuroro prašymo panaikinti pareiškėjo noliečiamybę: 46 parlamentarai balsavo už, 12 – prieš ir 28 susilaikė. Tai reiškė, kad nepakako balsų panaikinti pareiškėjo noliečiamybę.

12. Seimui neleidus patraukti pareiškėją baudžiamojon atsakomybėn, 2010 m. birželio 30 d. Generalinė prokuratūra atsisakė pradėti jo galimai padarytų nusikalstamų veikų aplinkybių ikiteisminį tyrimą. Nepaisant to, nutarime pažymėta, kad SSTK pateiktoje medžiagoje buvo duomenų, jog pareiškėjas pažeidė Seimo statuto 18 straipsnio 1 dalį ir 111 straipsnio 4 dalį, nes neteisėtai naudojosi kito Seimo nario pažymėjimu ir taip suklastojo elektroninio balsavimo duomenis. Tokiais veiksmais pareiškėjas padarė didelės žalos valstybei, nes buvo pažeisti joje deklaruojami teisės viršenybės, teisėtumo, teisingumo, skaidrumo ir lojalumo principai, iškreiptos valstybės institucijos, Seimo funkcijos ir veikla bei diskredituotas Seimo nario vardas. Tokiuose pareiškėjo veiksmuose buvo nusikaltimų, nustatytų Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalyje, 300 straipsnio 3 dalyje ir 302 straipsnio 2 dalyje, požymių.

13. Remiantis SSTK išvadomis (žr. šio sprendimo 8 punktą), buvo pradėta apkalta. Nagrinėjant bylą Konstituciniame Teisme, pareiškėjas neneigė, kad 2010 m. sausio 14 ir 19 d. jis balsavo naudodamasis L. K. Seimo nario pažymėjimu. Tačiau jis teigė, kad vienintelė numatyta bausmė už tokį pažeidimą buvo įspėjimas pagal Seimo statuto 20 straipsnio 2 dalį. Nei Seimo statutas, nei kiti įstatymai nenumatė jokios kitos nuobaudos už nesąžiningą balsavimą Seime. Taigi pareiškėjas teigė, kad jam pradėtas apkaltos procesas buvo įstatyme nenumatyta bausmė.

14. Kaip apibendrinta Konstitucinio Teismo 2010 m. spalio 27 d. išvadoje (žr. šio sprendimo 15 punktą), nagrinėjant apkaltos bylą Konstituciniame Teisme pareiškėjo advokatas taip pat teigė, kad pareiškėjo padarytas pažeidimas nebuvo pirmas toks pažeidimas: Seimo Etikos ir procedūrų komisija ne kartą svarstė atvejus, kai buvo balsuojama už posėdyje nedalyvaujančius Seimo narius, tačiau nė vienas iš šių atvejų nesibaigė apkalta. Advokatas teigė:

„[SSTK] išvadoje nustatyta ne tik tai, kad Seime buvo atvejų, kai Seimo nariai, pasinaudodami kitų Seimo narių pažymėjimais, Seimo posėdžiuose balsuodavo už juos, bet ir tai, kad individualaus Seimo nario mandato ir balsavimo vienasmeniško pažeidimai buvo žinomi ir Seimo vadovybei, ir Seimo Etikos ir procedūrų komisijai, kuri yra Seimo struktūrinis padalinys, kompetentingas atitinkamai reaguoti ir teikti siūlymus Seimui, siekdamas užkirsti kelią tokius pažeidimus daryti ateityje ([SSTK] išvados motyvuojamosios dalies II skyriaus 4 punktas). Taigi Seime ne tik yra susiformavusi praktika, kad Seimo nariai permanentiškai balsuoja už Seimo posėdžiuose nedalyvaujančius Seimo narius, neretai net ne už vieną, bet ir yra nusistovėjusi Seimo reakcija į tokius atvejus. Tuo tarpu [SSTK] išvadoje nepateikiami nei motyvai, nei argumentai, kodėl šio Seimo nario pažeidimas yra išskirtinis. Skirtingai vertinant atskirų Seimo narių veiksmus būtų nusižengta asmenų lygybės įstatymui,

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

teismui ir kitoms valstybės institucijoms principui, teisingumo principui, nes apie pažeidimo pavojingumą būtų sprendžiama ne pagal patį pažeidimą ir jo pavojingumą, bet „pagal personaliją“.

Balsavimas už Seimo narį L. K. naudojantis jo Seimo nario pažymėjimu neturėjo įtakos balsavimo rezultatams, nes Seimo sprendimai buvo priimami didele balsų persvara, todėl tai nesukėlė reikšmingų, o juo labiau sunkių padarinių.“

15. 2010 m. spalio 27 d. Konstitucinis Teismas pateikė išvadą, kurioje konstatavo, kad pareiškėjas ir L. K. sulaužė Seimo nario priesaiką ir šiurkščiai pažeidė Konstituciją, nes pareiškėjas, pasinaudodamas L. K. Seimo nario pažymėjimu, 2010 m. sausio 14 ir 19 d. aštuonis kartus „sąmoningai“ balsavo už jį, o L. K. išvyko į kelionę į užsienį ir dėl to be pateisinamos priežasties nedalyvavo 2010 m. sausio 13, 14, 19, 20 ir 21 d. Seimo plenariniuose posėdžiuose bei 2010 m. sausio 15 ir 20 d. Seimo Sveikatos reikalų komiteto posėdžiuose (taip pat žr. šio sprendimo 64 punktą).

16. Kaip nurodė Vyriausybė, atsižvelgiant į tai, kad apkaltos metu galutinį sprendimą dėl pašalinimo iš pareigų priima Seimas, 2010 m. lapkričio 11 d. Seimas balsavo dėl siūlymo panaikinti pareiškėjo ir L. K. Seimo nario mandatus už šiurkštų Konstitucijos pažeidimą ir Seimo nario priesaikos sulaužymą. Mandatams panaikinti, reikėjo 85 balsų, t. y. ne mažiau kaip trijų penktadalių visų Seimo narių balsų. Už pareiškėjo mandato panaikinimą balsavo 80 Seimo narių, 24 balsavo prieš, 13 susilaikė, 13 biuletenių buvo sugadinta. Taigi pareiškėjas išsaugojo savo mandatą.

Seimas 89 balsais „už“ panaikino L. K. mandatą.

II. PAREIŠKĖJUI IŠKELTA BAUDŽIAMOJI BYLA

A. Pareiškėjui pateikti kaltinimai

17. 2011 m. birželį Seimas papildė Baudžiamojo proceso kodeksą nauju 3² straipsniu, leidžiančiu patraukti baudžiamojon atsakomybėn asmenis, praradusius imunitetą (žr. šio sprendimo 61 punktą).

18. 2012 m. lapkričio 16 d. naujai išrinktam Seimui susirinkus į pirmąjį posėdį, baigėsi pareiškėjo Seimo nario kadencija.

19. 2012 m. lapkričio 20 d. Generalinė prokuratūra, remdamasi Baudžiamojo proceso kodekso 169 straipsnio 1 dalimi (žr. šio sprendimo 60 punktą), panaikino nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (žr. šio sprendimo 12 punktą) ir jį pradėjo: pareiškėjo Seimo nario kadencija buvo pasibaigusi, todėl neliečiamybės jis nebeturėjo ir Seimo sutikimo patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn nebereikėjo, t. y. išnyko pagrindai, dėl kurių baudžiamasis procesas buvo negalimas. Taip Generalinė prokuratūra pradėjo ikiteisminį tyrimą dėl pareiškėjo baudžiamosios atsakomybės pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį, 300 straipsnio 3 dalį ir 302 straipsnio 2 dalį.

B. Išsteisinamasis Vilniaus apygardos teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendis pareiškėjui

20. 2015 m. liepos 20 d. nuosprendžiu Vilniaus apygardos teismas išsteisino pareiškėją dėl visų trijų kaltinimų. 2016 m. gegužės 23 d. Lietuvos apeliacinis teismas šį nuosprendį paliko galioti.

Teismai atsižvelgė į Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadą, kad nuo 2001 m. vasario 27 d. pasitaikydavo atvejų, kai Seimo nariai balsuodavo ne tik už save, bet ir už kitus tos pačios koalicijos ar tos pačios frakcijos narius. Komisija tokius veiksmus vertino kaip drausmės pažeidimą ir Seimo statuto 20 straipsnio 2 dalies pažeidimą. Komisija tik rekomenduodavo atitinkamiems Seimo nariams ateityje nedaryti tokių nusižengimų ir savo veiksmais nežeiminti Seimo nario vardo. Be to, veikų padarymo metu galiojusio Seimo statuto 20 straipsnio 2 dalyje taip pat buvo nurodyta, kad „už nesąžiningą balsavimą į posėdžio protokolą Seimo nariui gali būti įrašomas įspėjimas“. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai rėmėsi pareiškėjo ir kitų liudytojų, tarp jų ir priklausiusių tai pačiai Seimo frakcijai, parodymais, kurie patvirtino, kad frakcijoje buvo sutarta, jog nariai Seimo plenariniuose posėdžiuose balsuos „vieningai“. Taip pat buvo „susiklosčiusi praktika“ balsuoti už tos pačios frakcijos Seimo posėdyje nedalyvaujančią narį, jei [kiti parlamentarai] turėjo pastarojo Seimo nario pažymėjimą be išankstinio sutikimo. Apeliacinės instancijos teismo nuomone, priešingai nei teigė prokuroras, toks kito tos pačios frakcijos nario valios išreiškimas negali pakenkti pastarojo interesams ar padaryti jam kokią nors žalą. Lietuvos apeliacinis teismas taip pat konstatavo, kad, priešingai nei teigė prokuroras, byloje nebuvo jokių įrodymų, kurie leistų daryti išvadą, kad pareiškėjas ir L. K. buvo susitarę, jog pareiškėjas balsuos už L. K., siekiant, kad pastarasis išsaugotų visą savo atlyginimą.

21. Teismai taip pat nusprendė, kad pareiškėjo veiksmai nebuvo tokie pavojingi, kad užtrauktų baudžiamąją atsakomybę. Jais nepadaryta didelės žalos valstybei ar jos institucijoms; ne kiekvienas teisės pažeidimas turi būti kriminalizuojamas. Be to, pareiškėjo veiksmus jau buvo pasmerkusi Seimo Etikos ir procedūrų komisija, jam paskirtas įspėjimas. Jis nesiekė padaryti didelės žalos valstybei, fiziniam ar juridiniam asmeniui, o prokuroro teiginiai dėl didelės žalos valstybei ir Seimui, kaip valstybės institucijai, nebuvo įtikinami. Toje byloje nebuvo pareikštas civilinis ieškinys. Pareiškėjo teigimu, jis balsavo su L. K. ir jų frakcijos žinia, ir nebuvo jokių šį teiginį paneigiančių įrodymų. Paaiškėjus su minėtu balsavimu susijusioms aplinkybėms, niekas nepaprašė Seime iš naujo balsuoti dėl įstatymų, kurie buvo priimti pareiškėjui balsuojant už L. K. Taigi nei valstybei, nei L. K. nebuvo sukurta jokių teisiskai reikšmingų padarinių ar didelės žalos. Pareiškėjo veiksmai nebuvo nukreipti pakeisti Seimo priimamus sprendimus, pateikti melagingus duomenis apie Seimo nario, kurio pažymėjimu buvo

pasinaudota, poziciją. Šiais veiksmais taip pat nebuvo siekiama sumenkinti Seimo autoritetą ar kitaip padaryti valstybei ar kitoms institucijoms žymios žalos. Liudytojų parodymai patvirtino, jog frakcijoje buvo nerašyta taisyklė balsuoti vieningai, ir toks kito frakcijos nario politinės valios išreiškimas negalėjo pažeisti jo interesų ar padaryti jam žalos.

22. Be to, nebuvo nustatyta, kad pareiškėjas suprato, jog atlieka veiksmus, užtraukiančius baudžiamąją atsakomybę. Teismai atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas suprato daras drausmės pažeidimą, už kurį pagal Seimo statutą gali būti skiriamas įspėjimas. Jie taip pat pažymėjo, kad, pasak pareiškėjo, jis nežinojo, jog Seimo narys gali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už tokius veiksmus.

23. Galiausiai, abu teismai pažymėjo, kad pareiškėjo veiksmų įvertinimas kitose institucijose negali būti besąlyginiu pagrindu šiuos veiksmus kvalifikuoti kaip nusikalstamus. Šių institucijų išvados turi būti vertinamos kartu su kitais [baudžiamosios] bylos duomenimis sprendžiant baudžiamosios atsakomybės klausimą. Šios išvados negali būti lemiamos nustatant kaltinamojo baudžiamąją atsakomybę. Be kitų, bylai svarbių duomenų, svarbu atsižvelgti ir į Konstitucinio teismo išvadą dėl pareiškėjo veiksmų, taip pat ir į Seimo sprendimą svarstant dėl leidimo patraukti kaltinamąjį baudžiamojon atsakomybėn (žr. šio sprendimo 11 punktą), nes minėtas sprendimas „sietinas ir su Seimo narių pozicija vertinant kaltinamojo padarytų veiksmų pavojingumą bei galimybes juos laikyti nusikalstamais“.

C. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis grąžinti bylą nagrinėti iš naujo

24. Prokurorui pateikus kasacinį skundą, 2016 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo trijų teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų D. B. (pirmininkė), A. K. ir V. P. (pranešėjas), posėdyje žodinio proceso tvarka panaikino Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir grąžino bylą nagrinėti iš naujo.

25. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad Baudžiamojo kodekso 302 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė už dokumento pagrobimą arba, neturint teisinio pagrindo, jo įgijimą ar panaudojimą. Tačiau nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismas neatsakė į pagrindinį klausimą, nuo kurio priklausė sprendimas dėl kaltinimo pagal Baudžiamojo kodekso 302 straipsnį, t. y. ar pareiškėjas teisėtai įgijo ir laikė L. K. Seimo nario pažymėjimą. Užuoat tai padarę, Teismai padarė išvadas remdamiesi pareiškėjo ir kitų liudytojų parodymais, kad balsavimas už kitą parlamentarą Seime buvo „susiklosčiusi praktika“. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nuomone, „tokios praktikos pripažinimas nepašalina nei veikos pavojingumo, nei jos nusikalstamumo, nes neturi nieko bendra su BK 302 straipsnyje numatyto nusikaltimo sudėtimi“.

26. Dėl Baudžiamojo kodekso 300 straipsnio (dokumento suklastojimas), šia nuostata saugomos tokios vertybės kaip dokumentų ir juose esančios informacijos tikrumas. Dokumentu pripažįstamas bet kokia forma ant popieriaus ar elektroninėje erdvėje padarytas įrašas apie įvykį ar veiksmą. Lietuvos apeliacinis teismas teisingai pripažino, kad Seimo narių registracijos ir balsavimo protokolai yra dokumentai.

27. Nepaisant to, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, išteisindami pareiškėją pagal Baudžiamojo kodekso 300 straipsnį, daug dėmesio skyrė Seime „nusistovėjusiai praktikai“ balsuoti už kitą parlamento narį. Šie du teismai, remdamiesi pareiškėjo ir kitų liudytojų parodymais, padarė išvadą, kad tokie veiksmai buvo dažni ir kad niekas nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Taigi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai padarė išvadą, kad tokiuose veiksmuose nežvelgia nieko pavojingo ir kad tokius veiksmus gali svarstyti Seimo Etikos ir procedūrų komisija, galbūt taikydama drausminę atsakomybę. Pareiškėjas taip pat suprato padaręs drausminį nusižengimą, už kurį pagal Seimo statutą gali būti skiriamas tik įspėjimas (žr. šio sprendimo 20–22 punktus).

28. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį, kad prokuroras ginčijo šią žemesnės instancijos teismų išvadą ir nurodė, kad Seime susiklosčiusi neteisėta praktika balsuoti už Seimo posėdžiuose nedalyvaujančius Seimo narius savaime nepaneigia pareiškėjo veiksmų nusikalstamumo. Tuomet Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija nurodė, jog „negali nesutikti su šiuo prokuroro kasacinio skundo argumentu ir mano, kad toks įrodymų vertinimas yra labai vienpusiškas ir neteisinis, nes neatsižvelgiama į Seimo nario misiją, Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Seimo statuto ir [Baudžiamojo kodekso] 300 straipsnio dispozicijos formuluotes“. Žemesnės instancijos teismų argumentai negali paneigti asmens suvokimo, kad jo atliekama veika yra pavojinga. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas manė, kad „iki šiol“ nė vienas Seimo narys nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už neteisėtą balsavimą ne dėl to, kad tokia veika nėra pavojinga ir nusikalstama, o todėl, kad nei apie vieną tokį atvejį nebuvo informuotos teisėsaugos institucijos.

29. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat nurodė:

„Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalyje įsakmiai pasakyta, kad Seimo nariai balsuoja asmeniškai ir balso teisė negali būti perduota kitiems asmenims. Taigi nei Seimo statutas, nei kiti Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai neleidžia vieniems Seimo nariams balsuoti už kitus Seimo narius. Šioje byloje taip įvyko – buvo registruojamasi ir balsuojama už kitą nedalyvaujantį Seimo posėdyje asmenį. Taigi objektyviai dokumentai buvo suklastoti <...>.“

30. Tada Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų išvadą, kad tais atvejais, kai veika (pavyzdžiui, dokumente įrašyti tikrovės neatitinkantys faktai) negali pažeisti fizinių ar juridinių asmenų teisių arba sukelti minėtiems asmenims ar valstybei reikšmingų padarinių, tokia veika nėra pavojinga baudžiamųjų

įstatymų požiūriu ir neužtraukia baudžiamosios atsakomybės (žr. šio sprendimo 20 ir 21 punktus). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo manymu, ši tezė iš principo yra teisinga. Tačiau žemesnės instancijos teismų išvada, kad balsavimas už kitą asmenį yra tik nekalta veika, kuri negali pažeisti fizinių ar juridinių asmenų teisių arba sukelti minėtiems asmenims ar valstybei teisiškai reikšmingų padarinių, „teisėjų kolegijai [sukėlė] abejonių“, ir apeliacinės instancijos teismas jų neišskleidė. Seimas yra aukščiausioji valstybinės valdžios institucija, sprendžianti pačius reikšmingiausius valstybės reikalus. Praktika rodo, kad ne kartą dėl „aplaidaus požiūrio“ į įstatymų priėmimo procesą buvo priimti įstatymai, kurie sukėlė sumaištį ir „didelį neigiamą rezonansą visuomenėje“, dėl to turėjo būti nedelsiant keičiami (nors šiuo atveju taip nebuvo). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje nurodyta:

„Teisėjų kolegijos neįtikina žemesnių teismų motyvai, kad A. Sacharuko poelgis nebuvo teisiškai reikšmingas ir geriausiu atveju galėjo užtraukti drausminę atsakomybę. Seimo statuto nuostatos, numatančios, kad už nesąžiningą balsavimą Seimo nariai svarstomi Seimo Etikos ir procedūrų komisijoje, nepašalina Baudžiamojo kodekso veikimo šioje srityje. Lietuvos teisėje už dokumento klastojimą yra nustatyta tik baudžiamoji atsakomybė ([Baudžiamojo kodekso] 300 straipsnis). Jokios kitos rūšies atsakomybės Lietuvos Respublikos įstatymai už dokumentų klastojimą nenumato. Seimo statutas neturi prioriteto prieš Baudžiamąjį kodeksą. Į visas šias aplinkybes nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė.“

31. Dėl pareiškėjo išteisinimo dėl kaltinimų pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnį (piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi) Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad apeliacinės instancijos teismas nenurodė, kokius įgaliojimus jis viršijo. Todėl buvo beprasmiška nagrinėti jo veiksmais sukeltų padarinių klausimą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pridūrė, kad apeliacinės instancijos teismas „vienpusiškai vertino prokuroro apeliacinio skundo argumentus“ dėl didelės žalos požymių nebuvimo pareiškėjo veiksmuose balsuojant už L. K. ir neatsižvelgė į Konstitucinio Teismo 2010 m. spalio 27 d. išvadas dėl pareiškėjo veiksmų atitikties Konstitucijai, kuriose nurodyta, kad Seimo nario mandatas yra individualus (žr. šio sprendimo 64 punktą).

D. Naujas Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendis

32. 2017 m. birželio 5 d. Lietuvos apeliacinis teismas pripažino pareiškėją kaltu dėl piktnaudžiavimo tarnyba pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį ir dėl neteisėto oficialaus dokumento panaudojimo pagal 302 straipsnio 1 dalį. Jam skirta 1 882 eurų bauda.

Baudžiamoji byla pagal Baudžiamojo kodekso 300 straipsnio 1 dalį buvo nutraukta dėl senaties.

33. Teismas pirmiausia atmetė pareiškėjo skundą dėl to, kad 2011 m. atliktais teisės aktų pakeitimais, t. y. Baudžiamojo proceso kodekso papildymu ³² straipsniu (žr. šio sprendimo 61 punktą), buvo pažeistas teisėtų lūkesčių principas ir teisė į teisinį tikrumą dėl netraukimo baudžiamojon

atsakomybėn. Teismo nuomone, vien procesinių teisės aktų pakeitimas nereiškia, kad buvo pažeistos pareiškėjo teisės. Kai buvo priimtas prokuroro nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (2010 m.), pareiškėjo kaltės klausimas nebuvo sprendžiamas (žr. šio sprendimo 12 punktą). Todėl prokuroro priimtas nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą negali būti prilyginamas sprendimui nutraukti procesą, dėl ko baudžiamasis procesas būtų negalimas tuo pačiu pagrindu.

34. Dėl pareiškėjo veiksmų kvalifikavimo pagal BK 302 straipsnio 1 dalį (dokumento pagrobimas ar neteisėtas panaudojimas), dokumento panaudojimas be teisinio pagrindo galėtų būti laikomas aktyviais kaltinamojo veiksmais. Be to, Seimo nario pažymėjimas yra oficialus dokumentas, kuris suteikia jo turėtojui tam tikras teises ir pareigas, t. y. sudaro galimybę identifikuoti konkretų Seimo narį, kontroliuoti jo dalyvavimą Seimo posėdžiuose ir balsavimą.

35. Dėl faktinių aplinkybių Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad 2010 m. sausio mėn., kai pareiškėjas balsavo už L. K., Seimo darbotvarkė nebuvo žinoma iš anksto, prieš L. K. išvykstant iš Lietuvos. Todėl pareiškėjas negalėjo išreikšti L. K. valios balsuodamas su jo Seimo nario pažymėjimu. Pareiškėjo nevienkartinis balsavimas už L. K. įrodo tiesioginę tyčią, t. y. jis suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį ir norėjo taip veikti. Pareiškėjo nusikalstamos veikos motyvas buvo aiškiai priešingas teisei, savanaudiškas, nesuderinamas su duota priesaika ir įrodė tyčinį piktnaudžiavimą Seimo nario pareigomis. Jo parodymai, kad jis nesuprato, jog daro nusikaltimą, nes manė, jog tai tik Seimo Statuto pažeidimas, dėl kurio jis gali būti tik apsvarstytas Seimo Etikos ir procedūrų komisijoje ir nubaustas drausmine tvarka, vertintinas kaip interpretacija ir siekimas išvengti baudžiamosios atsakomybės. Tokie jo veiksmai taip pat negali būti pateisinami neatidumu ar išsiblaškymu Seimo posėdžių metu. Pareiškėjas turi aukštąjį išsilavinimą, gyvenimišką bei darbo patirtį Seime. Todėl jis suprato savo veiksmų pavojingumą ir priešingumą teisei. Galiausiai Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad nevertino kitų Seimo narių parodymų, Seimo Etikos ir procedūrų komisijų protokoluose esančių duomenų apie tai, kad „už panašius pažeidimus“ kitiems Seimo nariams buvo taikomos drausminio poveikio priemonės: vien tai, kad kitiems asmenims buvo taikoma drausminė atsakomybė, nepašalina baudžiamosios atsakomybės taikymo asmeniui už padarytą pavojingą ir priešingą teisei veiką.

36. Dėl pareiškėjo veiksmų kvalifikavimo pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnį (piktnaudžiavimas tarnyba), pagrindinis kriterijus, attribojantis piktnaudžiavimą, kaip nusikalstamą veiką, nuo tarnybinio nusižengimo, yra didelės žalos požymis, o neturtinė žala gali atsirasti dėl valstybės institucijų autoriteto diskreditavimo. Toliau Lietuvos apeliacinis teismas rėmėsi Konstitucinio Teismo 2010 m. spalio 27 d. išvada ir pažymėjo, kad pareiškėjas, būdamas valstybės politikas ir Seimo narys, t. y. asmuo, kuriam keliami aukšti profesiniai bei etiniai reikalavimai, pažeidė, be kita ko, Seimo

statuto 9 straipsnio 1 dalį ir Valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio 1 dalies 3 punktą ir 4 straipsnio 1 dalies 5 punktą (žr. atitinkamai šio sprendimo 62 ir 63 punktus). Taigi pareiškėjas piktnaudžiavo tarnybine padėtimi ir diskreditavo Seimo narių bei Seimo autoritetą ir tokiu būdu sukėlė didelę neturtinę žalą valstybei.

37. Galiausiai, skirdamas pareiškėjui baudą, teismas pažymėjo, kad jis anksčiau nebuvo teistas ir nebuvo baustas už administracinės teisės pažeidimus. Laikotarpiu nuo nagrinėjamų nusikalstamų veikų iki Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendžio priėmimo jis nebuvo padaręs naujų nusikalstamų veikų. Be to, baudžiamasis procesas užtruko pernelyg ilgai – daugiau nei septynerius metus, todėl buvo pažeista asmens teisė į įmanomą trumpiausią bylos nagrinėjimą. Atsižvelgdamas į socialinę ir prevencinę bausmės paskirtį, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad bausmės tikslas gali būti pasiektas pareiškėjui paskyrus baudą, kurios dydis mažesnis už įstatymu numatytos baudos vidurkį.

E. Bylos nagrinėjimas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir jo galutinė nutartis

1. Pareiškėjo kasacinis skundas

38. 2017 m. rugsėjo 4 d. pateiktame kasaciniame skunde pareiškėjas, be kita ko, teigė, kad nei ikiteisminio tyrimo metu, nei bylą nagrinėjant teisme jis negalėjo apskųsti 2012 m. lapkričio 20 d. prokuroro nutarimo (žr. šio sprendimo 19 punktą). Nors ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas, kaltinimai jam buvo pareikšti ne iš karto. Jam turėjo būti suteikta galimybė susipažinti su prokuroro nutarimu ir jis turėjo būti informuotas apie teisę jį apskųsti, tačiau tai nebuvo padaryta.

39. Dėl bylos esmės pareiškėjas teigė, kad patraukiant jį baudžiamojon atsakomybėn ir pripažįstant jo veiksmus pavojingais buvo pažeistas konstitucinis asmenų lygybės prieš įstatymą principas. Jis paminėjo Seime susiklosčiusią praktiką, kai kitų Seimo narių panašūs ar tokie patys veiksmai buvo vertinami tik kaip procedūrinis Seimo statuto pažeidimas ar drausminis nusižengimas. Pareiškėjas buvo įsitikinęs, kad jo padarytos veikos nebuvo tiek pavojingos, kad būtų laikomos nusikalstamomis.

40. 2017 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegija priėmė nagrinėti pareiškėjo kasacinį skundą. Bylą buvo numatyta nagrinėti posėdyje žodinio proceso tvarka. Nutartį pasirašė trys teisėjai – A. R., D. B. ir A. A.

2. Dėl teisėjos D. B. nešališkumo

41. 2017 m. lapkričio 7 d. teisėjas V. P., kuris tuo metu laikinai ėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko

pareigas, sudarė trijų teisėjų – G. J.-G. (pirmininkas), D. B. (pranešėja) ir T. Š. – kolegiją pareiškėjo bylai nagrinėti.

42. 2017 m. gruodžio 13 d. posėdžio metu pareiškėjas paprašė pakeisti kolegiją, motyvuodamas tuo, kad prieš metus teisėja D. B. jau nagrinėjo jo baudžiamąją bylą kaip Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijos pirmininkė (žr. šio sprendimo 24 punktą). Pareiškėjui sutikus, jo prašymo nagrinėjimas buvo atidėtas iki 2018 m. sausio 9 d., nes teismas buvo gavęs prašymų atidėti bylos nagrinėjimą, nes pareiškėjo advokatas ir prokuroras negalėjo dalyvauti.

43. Per 2018 m. sausio 9 d. posėdį, bylą žodinio proceso tvarka nagrinėjant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegijai, kurią sudarė G. J.-G. (pirmininkas), T. Š. ir D. B., pareiškėjo advokatai pakartojo savo prašymą nušalinti teisėją D. B., nes ji dalyvavo pirmą kartą nagrinėjant bylą 2016 m. gruodžio 20 d. (žr. šio sprendimo 24 punktą). Pareiškėjo advokatai rėmėsi Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsniu (žr. šio sprendimo 60 punktą) ir nurodė, kad ankstesnėje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijos nutartyje, priimtoje pirmininkaujant D. B., „buvo gana griežtų pasisakymų“ apie tai, kaip pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai įvertino pareiškėjo veiksmus pagal baudžiamąją teisę, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas tokį vertinimą laikė neteisingu ir kad dėl to byla buvo perduota apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisinį vertinimą jau buvo atlikęs, siekiant objektyvumo turėjo būti pakeista teismo kolegijos sudėtis. Vienas iš pareiškėjo advokatų taip pat rėmėsi Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalimi, teigdamas, kad šioje nuostatoje tokie pagrindai aiškiai nenurodyti, todėl pareiškėjo prašymas nušalinti teisėją grindžiamas bendrais pagrindais, kurių sąrašas nėra baigtinis.

44. Tuomet Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija priėmė protokoliniį sprendimą, kuriuo atmetė pareiškėjo prašymą nušalinti teisėją D. B. Kolegija konstatavo, kad Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalyje nenustatyti tokie nušalinimo pagrindai, kokius nurodė pareiškėjo advokatai. Nesant kitų kaltinimų teisėjai D. B. dėl šališkumo, teisėjų kolegija vertino, kad vien tai, jog ji dalyvavo ankstesniame kasaciniame procese, nesudaro teisinio pagrindo abejoti jos nešališkumu subjektyviųjų ir objektyviųjų kriterijų požiūriu.

3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis dėl esmės

45. 2018 m. vasario 13 d. galutine nutartimi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo trijų teisėjų kolegija, kurioje teisėja D. B. buvo pranešėja, išnagrinėjusi bylą žodinio proceso tvarka, atmetė pareiškėjo kasacinį skundą.

46. Dėl 2012 m. lapkričio 20 d. iškeltos baudžiamosios bylos teisėtumo (žr. šio sprendimo 19 punktą) Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rėmėsi Baudžiamojo proceso kodekso 169 straipsnio 1 dalimi: prokuroras, turėdamas duomenų, kad pareiškėjas, būdamas Seimo nariu, padarė nusikalstamą veiką, turėjo ne tik pagrindą, bet ir pareigą pradėti ikiteisminį

tyrimą, kurią jis įvykdė. Iš esmės tą padaryti buvo būtina. Pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą buvo rašytinė SSTK pateikta informacija (žr. šio sprendimo 9 punktą). Neliečiamybė, kuria pareiškėjas naudojosi būdamas Seimo nariu, tuo metu buvo tik kliūtis ištirti nusikaltimo sudėties požymius, nes tame procese nusikaltimo sudėtis buvo neatsiejama nuo nusikaltimo subjekto, t. y. konkretaus asmens – Seimo nario – įvardijimo. Pareiškėjo argumentas, kad jo baudžiamasis persekiojimas prieštarauja Konstitucijos 62 straipsniui (žr. šio sprendimo 58 punktą), buvo nepagrįstas.

47. Dėl nusikaltimų, už kuriuos pareiškėjas buvo nuteistas, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pirmiausia paminėjo valstybės tarnautojo pareigą veikti sąžiningai, skaidriai ir laikantis teisinės valstybės principo. Seimo, kaip vienos iš trijų pagrindinių valstybės valdžios institucijų, nariai bei išrinkti Tautos atstovai minėtų reikalavimų privalo laikytis ypač preciziškai.

48. Dėl Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio (piktnaudžiavimas tarnyba), galiojo pagrindinės nuostatos: asmeniui taikoma baudžiamoji atsakomybė tik tuo atveju, jeigu jo padaryta veika buvo uždrausta baudžiamojo įstatymo, galiojusio jos padarymo metu, jeigu jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką ir jeigu veikos padarymo metu iš jo buvo galima reikalauti įstatymus atitinkančio elgesio. Teisinėje demokratinėje valstybėje preziumuojama, kad kiekvienas asmuo – tiek valdžios atstovas, tiek ir paprastas pilietis „privalo laikytis pripažintų elgesio modelių ir priimti atsakomybę už netinkamus poelgius nepriklausomai nuo to, žino jis ar ne gresiančios teisinės atsakomybės lygmenis“. Savo ruožtu įstatymų leidėjas, reglamentuodamas atsakomybės pagrindus ir uždrausdamas pavojingas veikas, iš esmės įspėja asmenis susilaikyti nuo nusikalstamų veikų darymo. Įstatymo nežinojimas nuo atsakomybės neatleidžia.

49. Po to Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į pareiškėjo argumentus, kad toks balsavimas Seime buvo „susiklosčiusi praktika“ ir todėl turėtų užtraukti ne baudžiamąją, o kitokią atsakomybę, nes ir kiti Seimo nariai balsuodavo panašiai, bet nebuvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nuomone, tokie pareiškėjo teiginiai rodo, kad jis suprato savo veiksmų „priešingumą teisei“. Šioje byloje atsakomybė buvo taikoma Seimo nariui, t. y. įstatymus leidžiančios institucijos atstovui, ir buvo susijusi su veiksmais, kuriais Seimo narys tiesiogiai įgyvendino savo konstitucines teises bei pareigas. Tai leido konstatuoti suvoktą ir sąmoningą įstatymo pažeidimą. Apeliacinės instancijos teismas, darydamas išvadas dėl pareiškėjo kaltės, visiškai pagrįstai atsižvelgė į jo, kaip Seimo nario, patirtį, pareigas, taip pat aukštąjį teisinį išsilavinimą. Taigi pareiškėjo teiginiai, kad jis nesupratęs atliekantis veiksmus, vertintinus kaip pavojingus ir užtraukiančius baudžiamąją atsakomybę, bei deklaruotas lūkestis, kad jo veiksmai nebus vertinami taip griežtai, buvo nepagrįsti.

50. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat nurodė, kad byla teisme buvo nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, kurios buvo apibrėžtos kaltinamajame akte. Taigi tai, ar kiti Seimo nariai

elgėsi panašiai kaip pareiškėjas, kokio pobūdžio Seimo statuto pažeidimus jie padarė ar nepadarė, neturėjo reikšmės. Tai išėjo už šios bylos nagrinėjimo teisme ribų. Todėl Lietuvos apeliacinis teismas pagrįstai nenagrinėjo šių aplinkybių. Klausimai, susiję su baudžiamosios atsakomybės pritaikymu, kiekvienu atveju sprendžiami individualiai. Tai, kad nusikalstama veika liko neatskleista ar galimai ją padaręs asmuo liko nepatrauktas baudžiamojon atsakomybėn arba nenubaustas, nėra kriterijus, galintis paveikti pareiškėjo byloje daromas teismo išvadas dėl nusikalstamos veikos buvimo ar nebuvimo ir jo kaltumo. Taip pat atmestini pareiškėjo teiginiai, kad jo patraukimas baudžiamojon atsakomybėn už susiklosčiusią „ydingą praktiką“ balsuoti pasinaudojant kito Seimo nario pažymėjimu, reiškia jo diskriminavimą: teismas baudžiamajame procese privalo vadovautis įstatymu, o ne „ydinga praktika ar teisei prieštaraujančiais precedентаis“ (jei tokie egzistuoja).

51. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pabrėžė, kad pareiškėjas neginčijo apeliacinės instancijos teismo sprendime nustatytų faktinių aplinkybių. 2010 m. sausio 14 ir 19 d. pareiškėjas šešis kartus užsiregistravo balsų skaičiavimo sistemoje kaip L. K. ir šešis kartus už jį balsavo, tokiais veiksmais įtvirtindamas tikrovės neatitinkančius duomenis, kad Seimo posėdžiuose esą užsiregistravo ir balsavo pats L. K. Pareiškėjas nesutiko su Lietuvos apeliacinio teismo pateiktu jo veiksmų teisiniu kvalifikavimu kaip padariusių didelę žalą valstybei (žr. šio sprendimo 36 punktą).

52. Dėl kaltinimų pagal 228 straipsnio 1 dalį ir 302 straipsnio 1 dalį Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rėmėsi Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalimi, kurioje nustatyta, kad Seimo nariai balsuoja asmeniškai ir balso teisė negali būti perduota kitiems. Pareiškėjas, balsuodamas už L. K. su jo Seimo nario pažymėjimu, balsavo ne asmeniškai, o už kitą asmenį – Seimo narį – todėl akivaizdžiai pažeidė Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalį. Be to, pareiškėjas pažeidė keletą kitų teisės nuostatų (žr. šio sprendimo 36 punktą). Be to, kaip pažymėjo Konstitucinis Teismas, pareiškėjo balsavimas už L. K. laikytinas šiurkščiu Konstitucijos pažeidimu ir priesaikos sulaužymu, jis uzurpavo Seimo nario mandatą, parodė nepagarbą Konstitucijai ir diskreditavo Seimo, kaip tautos atstovo, autoritetą (žr. šio sprendimo 64 punktą).

53. Tuo vadovaudamasis, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad pareiškėjo veiksmai atitinka jam inkriminuotų veikų objektyviuosius požymius pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį ir 302 straipsnio 1 dalį.

Teisės aktus pažeidžiančiais veiksmais pareiškėjas sukėlė BK 228 straipsnio 1 dalyje nurodytus padarinius, t. y. padarė didelę neturtinę žalą valstybei, nes pažemino bei diskreditavo Seimo nario vardą, sumenkino Seimo, kaip tautos atstovo, autoritetą. Teismų praktikoje išaiškinta, kad, sprendžiant apie didelės neturtinės žalos valstybei požymį, turi būti atsižvelgiama į konkrečias bylos aplinkybes: veiksmų pobūdį, trukmę, tai, kokiais teisės aktais ginami interesai, kaltininko einamų pareigų svarbą, jo

teisinį statusą, padarytos veikos atgarsius viešajame visuomenės gyvenime. Konstitucijoje įtvirtintų vertybių pažeidimas ir esminių valstybės tarnybai keliamų reikalavimų nepaisymas paprastai pripažįstama didele neturtine žala tarnybai ir valstybei.

54. Pareiškėjo atveju jo, kaip Seimo nario, statusas valstybės valdymo sistemoje buvo itin reikšmingas, nes jo atstovaujama institucija vykdo valstybės valdžią (Konstitucijos 5 straipsnis, žr. šio sprendimo 58 punktą). Pareiškėjo veiksmai, pažeidžiantys Seimo statutą, kuris turi įstatymo galią, taip pat Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatas bei Seimo nario laisvo mandato principą ir mandato individualumo reikalavimą, buvo aktyvūs, atlikti daug kartų. Tuo metu, kai pareiškėjas užregistravo L. K. kaip dalyvaujantį Seimo posėdžiuose ir už jį balsavo, pastarojo ne tik laikinai nebuvo Seimo posėdžių salėje, bet jis buvo privačiais tikslais išvykęs už Lietuvos ribų. Akivaizdu, kad minėtos aplinkybės liudija didesnę veiksmų pavojingumo laipsnį, Seimo funkcijų iškraipymo esmingumą. Be to, pareiškėjo neteisėti veiksmai tapo žinomi visuomenei ir tai sumenkino Seimo – tautos atstovo ir valdžios institucijos – autoritetą. Dėl pareiškėjo tyčinių neteisėtų veiksmų valstybė patyrė didelę neturtinę žalą, ir būtent didelės žalos požymis yra svarbus atibojant baudžiamąją atsakomybę nuo kitų atsakomybės rūšių. Todėl pareiškėjas klaidingai teigia esą padaręs procedūrinius Seimo statuto pažeidimus, galinčius sukelti tik drausminę atsakomybę. Drausminės atsakomybės taikymas nėra kliūtis kilti baudžiamajai atsakomybei.

55. Apibendrinant galima teigti, kad baudžiamasis įstatymas buvo tinkamai pritaikytas nuteisiant pareiškėją pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį ir 302 straipsnio 1 dalį.

F. Pareiškėjo teistumo panaikinimas

56. 2019 m. sausio mėn. pareiškėjas kreipėsi į teismą su prašymu panaikinti jo teistumą, nurodydamas, kad 2017 m. birželio mėn. sumokėjo baudą, nuo 2018 m. jis dirba privačioje įmonėje ir jam būtina vyksti į užsienį verslo tikslais. Teistumas itin apsunkindavo tokias keliones, nes apie jį reikėjo nurodyti kreipiantis dėl vizos. Veiksmai, už kuriuos jis buvo nuteistas, buvo iš esmės susiję su Seimo nario funkcijomis, o jis jau nebebuvo Seimo narys. Po nuteisimo jis nepadarė jokių administracinių nusižengimų ar nusikaltimų. Jis turėjo šeimą ir buvo charakterizuojamas teigiamai. Prokuroras pritarė tokiam prašymui.

57. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. vasario 22 d. nutartimi panaikino pareiškėjo teistumą. Teismas atsižvelgė į jo argumentą, kad apkaltinamasis nuosprendis apsunkina keliones į užsienį verslo tikslais. Teismas taip pat pažymėjo, kad baudžiamasis procesas užtruko gana ilgai. Apskritai bausmės ir nuteisimo už nusikaltimą tikslai buvo pasiekti.

BYLAI REIKŠMINGAS TEISINIS PAGRINDAS IR PRAKTIKA

I. REIKŠMINGI TEISĖS AKTAI

58. Šiai bylai reikšmingos Konstitucijos nuostatos:

5 straipsnis

„Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.

<...>

Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

59 straipsnis

„Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį. Nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas.

Išrinktas Seimo narys visas Tautos atstovo teises įgyja tik po to, kai Seime jis prisiekia būti ištikimas Lietuvos Respublikai.

<...>

Pareigas eidami Seimo nariai vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, valstybės interesais, savo sąžine ir negali būti varžomi jokių mandatų.“

62 straipsnis

„Seimo nario asmuo neliečiamas.

Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn
<...> <...>“

74 straipsnis

„Respublikos Prezidentą, Konstitucinio Teismo pirmininką ir teisėjus, Aukščiausiojo Teismo pirmininką ir teisėjus, Apeliacinio teismo pirmininką ir teisėjus, Seimo narius, šiurkščiai pažeidusius Konstituciją arba sulaužiusius priesaiką, taip pat paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas, Seimas 3/5 visų narių balsų dauguma gali pašalinti iš užimamų pareigų ar panaikinti Seimo nario mandatą. Tai atliekama apkaltos proceso tvarka, kurią nustato Seimo statutas.“

59. Atitinkamos Baudžiamojo kodekso nuostatos, galiojusios bylai reikšmingu metu:

228 straipsnis. Piktnaudžiavimas

„1. Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, piktnaudžiavęs tarnybine padėtimi arba viršijęs įgaliojimus, jeigu dėl to didelės žalos patyrė valstybė, tarptautinė viešoji organizacija, juridinis ar fizinis asmuo,

SPRENDIMAS SACHARUK PRIŠ LIETUVĄ

baudžiamas teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimu arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki ketverių metų. <...>“

300 straipsnis. Dokumento suklastojimas ar disponavimas suklastotu dokumentu

„1. Tas, kas pagamino netikrą dokumentą, suklastojo tikrą dokumentą arba žinomai netikrą ar žinomai suklastotą tikrą dokumentą <...> panaudojo <...>,

baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

<...>

3. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 <...> dalyje numatytas veikas, jeigu dėl to buvo padaryta didelės žalos <...>,

baudžiamas laisvės atėmimu iki šešerių metų. <...>“

302 straipsnis. Antspaudų, spaudų ar dokumento pagrobimas arba pagrobtojo panaudojimas

„1. Tas, kas pagrobė ar neturėdamas teisėto pagrindo įgijo, laikė, <...> panaudojo <...> fizinio ar juridinio asmens <...> dokumentą <...>, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

2. Tas, kas šio straipsnio 1 dalyje numatytas veikas darė versliškai arba pagrobė ar neturėdamas teisėto pagrindo įgijo, laikė, gabeno, siuntė, panaudojo ar realizavo didelį kiekį fizinio ar juridinio asmens antspaudų, spaudų, dokumentų ar griežtos atskaitomybės blankų, arba jeigu buvo padaryta didelės žalos valstybei arba fiziniam ar juridiniam asmeniui, baudžiamas laisvės atėmimu iki šešerių metų.“

60. Atitinkamos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos, galiojusios bylai reikšmingu metu:

3 straipsnis. Aplinkybės, dėl kurių baudžiamasis procesas negalimas (redakcija, galiojusi iki 2011 m. rugsėjo 1 d.)

„1. Baudžiamasis procesas negali būti pradėdamas, o pradėtas turi būti nutrauktas:

<...>

3) jeigu nusikalstamą veiką padarė asmuo <...>, [bet] nėra kompetentingos institucijos leidimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn asmenį, kai šis leidimas pagal įstatymus būtinas“.

57 straipsnis. Nušalinimo teisė

„1. Nušalinimą gali pareikšti <...> nuteistasis, išteisintasis <...> arba jų atstovai.

2. Nušalinimas gali būti pareikštas ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui, ikiteisminio tyrimo teisėjui, teisėjui<...>.“

58 straipsnis. Nušalinimo pagrindas

„1. Šio Kodekso 57 straipsnio 2 dalyje nurodytas asmuo negali dalyvauti procese, jeigu:

<...>

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

4) proceso dalyviai motyvuotai nurodo <...> aplinkybes, keliančias pagrįstų abejonų šio Kodekso 57 straipsnio 2 dalyje nurodyto asmens nešališkumui.

2. Be to, teisėjas negali dalyvauti procese ar pakartotinai nagrinėti tą pačią bylą:

1) jeigu jis tame procese dalyvavo kaip ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar gynėjas;

2) jeigu jis sprendė įtariamojo suėmimo <...> klausimą <...>;

3) jeigu jis priėmė nuosprendį pirmosios instancijos teisme, negali nagrinėti tą pačią bylą apeliacine tvarka ir kasacine tvarka, taip pat iš naujo nagrinėti tą bylą pirmosios instancijos teisme tuo atveju, kai panaikintas jo priimtas nuosprendis;

4) jeigu jis priėmė sprendimą apeliacinės instancijos teisme, negali nagrinėti tos bylos kasacine tvarka;

5) jeigu jis priėmė sprendimą kasacinės instancijos teisme, negali dalyvauti nagrinėjant tą bylą apeliacine tvarka;

6) jeigu jis priėmė sprendimą apeliacinės arba kasacinės instancijos teisme, negali iš naujo nagrinėti tą bylą pirmosios instancijos teisme.“

59 straipsnis. Nušalinimas teisme

„1. Teisėjas <...> privalo nusišalinti šio Kodekso 58 straipsnyje nurodytais pagrindais <...>“

169 straipsnis. Prokuroro veiksmai pradedant ikiteisminį tyrimą

„1. Gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie padarytą nusikalstamą veiką arba pats nustatęs nusikalstamos veikos požymius, prokuroras tuoj pat pradeda ikiteisminį tyrimą.“

369 straipsnis. Apskundimo ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka pagrindai

„1. Įsiteisėję nuosprendis ar nutartis apskundžiami ir bylos nagrinėjamos kasacine tvarka, jeigu:

1) netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas;

2) padaryta esminių šio Kodekso pažeidimų.

2. Netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas yra tada, kai netinkamai pritaikytos <...> [B]audžiamojų kodekso <...> normos, taip pat kai nusikalstamos veikos kvalifikuojamos ne pagal tuos <...> [B]audžiamojų kodekso straipsnius, dalis ir punktus, pagal kuriuos tai reikėjo daryti.

3. Esminiais šio Kodekso pažeidimais laikomi tokie <...> pažeidimai, dėl kurių buvo suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės ar kurie sukliudė teismui išsamiai ir nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį ar nutartį.“

372 straipsnis. Kasacinio skundo priėmimo tvarka

„2. Jeigu nėra <...> pagrindo grąžinti skundą kasatoriui <...>, byla <...> kartu su skundu perduodama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko ar šio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko sudarytai trijų teisėjų atrankos kolegijai.

3. Atrankos kolegija rašytinio proceso tvarka sprendžia kasacinio skundo priėmimo klausimą. Kasacinis skundas laikomas priimtu, jeigu už jį balsavo bent vienas iš

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

atrankos kolegijos narių. Teisėjo dalyvavimas atrankos kolegijoje, sprendžiant joje kasacinio skundo priėmimo klausimą, netrukdo jam nagrinėti bylą pagal tą kasacinį skundą <...>“

61. 2011 m. birželio 21 d. Seimas papildė Baudžiamojo proceso kodeksą 3² straipsniu. Nuostata įsigaliojo 2011 m. rugsėjo 1 d. Joje nurodyta:

3² straipsnis. Baudžiamojo proceso ypatumai asmeniui, kuris pagal Lietuvos Respublikos įstatymus ar tarptautinės teisės normas turi imunitetą nuo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn

„1. Nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui, kuris baudžiamojon atsakomybėn gali būti patrauktas tik kompetentingos institucijos leidimu <...>, tačiau jam negali būti surašytas pranešimas apie įtarimą, jis negali būti apklausiamas kaip įtariamasis ar pripažįstamas įtariamuoju, negali būti suimamas ar kitaip suvaržoma jo laisvė. Kitos procesinės prievartos priemonės šiam asmeniui taikomos tiek, kiek tai nedraudžiama pagal Lietuvos Respublikos įstatymus <...>“

2. Jeigu atlikus visus nedraudžiamus proceso veiksmus nėra kompetentingos institucijos leidimo asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba asmuo turi imunitetą nuo baudžiamosios jurisdikcijos, baudžiamasis procesas turi būti nutrauktas. Baudžiamasis procesas gali būti atnaujinamas, kai yra kompetentingos institucijos leidimas asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba jis kitaip netenka šiame straipsnyje nurodyto imuniteto <...>“

62. Atitinkamose Seimo statuto nuostatose tuo metu, kai pareiškėjas balsavo Seime (2010 m. sausio 14–19 d.), buvo nurodyta

9 straipsnis. Seimo nario teisės

„1. Seimo narys turi teisę šio statuto nustatyta tvarka:

1) balsuoti dėl visų svarstomų klausimų Seimo, komiteto ir komisijos, kurių narys jis yra, posėdžiuose; <...>“

20 straipsnis. Seimo nario išpėjimas

„<...>“

2. <...> Išpėjimas Seimo nariui gali būti iš karto įrašytas į protokolą už viešus grasinimus savo kolegoms, už Seimo nario ar jų grupės įžeidimą, už nesąžiningą balsavimą ar už atsisakymą vykdyti Etikos ir procedūrų komisijos rekomendaciją dėl interesų konflikto vengimo. <...>“

111 straipsnis. Balsavimo būdai ir tvarka

„<...>“

2. Įstatymai ir Seimo nutarimai priimami balsuojant elektronine balsų skaičiavimo sistema. Taip pat yra balsuojama dėl atskirų svarstomo klausimo nuostatų, atskirų įstatymo straipsnių ar teiginių, protokolinių nutarimų ir sesijos darbų programos, posėdžių darbotvarkės bei kitų klausimų. Duomenys apie kiekvieno Seimo nario balsavimą yra vieši. Posėdžio pirmininkui nutarus, dėl šių klausimų gali būti balsuojama rankos pakėlimu.

<...>

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

4. Seimo nariai balsuoja asmeniškai. Balso teisė negali būti perduota kitiems asmenims.“

112 straipsnis. Balsavimo procedūra

„1. Balsavimo procedūros pradžią žodžiu skelbia posėdžio pirmininkas.

<...>

3. Balsavimo metu po salę nevaikščiojama. <...>“

121 straipsnis. Balsavimo pakartojimas ir atidėjimas

„1. Balsavimą pakeliant rankas ar naudojant elektroninę sistemą galima pakartoti, kol nepraėjus svarstyti kitas darbotvarkės klausimas, jeigu kilo abejonių dėl balsų skaičiavimo tikslumo ir jeigu to reikalauja Seimo Pirmininkas, posėdžio pirmininkas arba ne mažiau kaip 5 posėdyje dalyvaujantys Seimo nariai <...>

<...>

4. Jeigu nustatomas akivaizdus balsavimo vienasmeniško pažeidimas, posėdžio pirmininko, frakcijos reikalavimu perbalsuojama <....>“

63. Atitinkamose Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatose buvo nurodyta:

4 straipsnis. Valstybės politikų elgesio principai

„Valstybės politikas viešajame gyvenime vadovaujasi šiais elgesio principais:

<...>

3) sąžiningumas – pareigas eina sąžiningai ir laikosi aukščiausių elgesio standartų, vengia situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą;

<...>

5) padarumas – elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos.“

II. LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO PRAKTIKA

64. 2010 m. spalio 27 d. išvadoje dėl Seimo narių [L. K.] ir Aleksandro Sacharuko veiksmų Konstitucinis Teismas konstatavo:

„13. <...> Seimo nario konstitucinis statusas integruoja Seimo nario, kaip Tautos atstovo, pareigas, teises ir veiklos garantijas, atsakomybę ir yra grindžiamas konstituciniu Seimo nario laisvo mandato principu; iš <...> Seimo nario laisvo mandato principo kyla Seimo nario teisė savo nuožiūra balsuoti priimant bet kurį Seimo sprendimą – kiekvienu klausimu balsuoti pagal savo sąžinę; pagal Konstituciją Seimo valia priimant atitinkamus sprendimus negali būti pareikšta kitaip, kaip tik Seimo nariams balsuojant Seimo posėdyje ir priimant atitinkamą teisės aktą; Seimo nario laisvas mandatas yra viena iš Seimo narių veiklos savarankiškumo ir lygiateisiškumo

SPRENDIMAS SACHARUK PRIEŠ LIETUVĄ

garantijų; Seimo nario laisvas mandatas yra ne Tautos atstovo privilegija, o viena iš teisinių priemonių, užtikrinančių, kad Tautai bus deramai atstovaujama jos demokratiškai išrinktoje atstovybėje Seime, kad Tautos atstovybė Seimas veiks tik Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; <...>

<...> [P]agal Konstituciją Seimo nario mandatas yra individualus – jis suteikiamas tik tam asmeniui, kuris Konstitucijos ir įstatymų nustatyta tvarka yra išrenkamas Seimo nariu; pagal Konstituciją Seimo narys turi teisę ir pareigą tik pats asmeniškai įgyvendinti rinkėjų jam suteiktą mandatą; Seimo nario konstitucinis statusas, integruojantis Seimo nario pareigas, teises, veiklos garantijas, atsakomybę, suponuoja tai, kad Seimo narys iš Konstitucijos ir jai neprieštarujančių įstatymų kylančias Seimo nario – Tautos atstovo teises ir pareigas privalo įgyvendinti tik pats asmeniškai, jis jokia forma negali perleisti kitam asmeniui, *inter alia* Seimo nariui, savo, kaip Seimo nario, teisių ir konstitucinių pareigų vykdymo; Seimo nario mandato individualumas suponuoja ir tai, kad joks asmuo, *inter alia* Seimo narys, negali perimti kito Seimo nario – Tautos atstovo teisių ir pareigų, *inter alia* teisės balsuoti.

<...> [I]š <...> Konstitucijoje įtvirtinto Seimo nario laisvo mandato principo, *inter alia* Seimo nario mandato individualumo reikalavimo, kylanti Seimo nario teisė savo nuožiūra balsuoti priimant bet kurį Seimo sprendimą gali būti įgyvendinama tik Seimo nariui asmeniškai išreiškiant savo valią vykstant balsavimui Seimo posėdyje; tuo atveju, jeigu asmeninio Seimo nario balsavimo Seimo posėdyje reikalavimo nesilaikoma, *inter alia* jeigu vykstant balsavimui vienas Seimo narys balsuoja už kitą Seimo narį ir taip išreiškia ne Seimo nario, už kurį balsuojama, bet savo valią, nepaisoma iš Konstitucijos <...> kylančių reikalavimų įstatymų priėmimo procedūrai, iškreipiami balsavimo rezultatai, sudaromos prielaidos pažeisti Konstitucijoje įtvirtintą Seimo nario laisvo mandato principą.

<...> [N]e kiekvienas Konstitucijos pažeidimas savaime yra šiurkštus Konstitucijos pažeidimas; sprendžiant, ar Seimo narys savo veiksmais šiurkščiai pažeidė Konstituciją, kiekvienu atveju būtina įvertinti veiksnių pobūdį, jų turinį, atlikimo aplinkybes, veiksnių sistemingumą, pakartotinumą, trukmę, kitas reikšmingas aplinkybes. Taip pat minėta, kad šiurkštus Konstitucijos pažeidimas kartu yra ir priesaikos sulaužymas.

14. Šioje Konstitucinio Teismo išvadoje konstatuota, kad Seimo narys A. Sacharukas Seimo 2010 m. sausio 14 ir 19 d. plenariniuose posėdžiuose naudojo Seimo nario L. K. Seimo nario pažymėjimu ir 8 kartus sąmoningai balsavo už jį priimant įstatymus bei kitus Seimo aktus.

15. Seimo plenariniuose posėdžiuose daug kartų balsuodamas už Seimo narį L. K. Seimo narys A. Sacharukas nepaisė Konstitucijoje, *inter alia* jos 59 straipsnio 2, 4 dalyse, įtvirtinto Seimo nario laisvo mandato principo, *inter alia* Seimo nario mandato individualumo reikalavimo, kylančio draudimo Seimo posėdyje balsuoti už kitą Seimo narį, išreiškė ne Seimo nario L. K., bet savo valią, uzurpavo Seimo nario L. K. teisę savo nuožiūra balsuoti priimant įstatymus ir kitus Seimo aktus, iškreipė balsavimo rezultatus. Seimo narys A. Sacharukas, Seimo plenariniuose posėdžiuose balsuodamas už Seimo narį L. K., savo pareigas ėjo nesąžiningai, pažeidė iš Konstitucijos kylančius imperatyvus, parodė nepagarbą Konstitucijai ir įstatymams, diskreditavo Seimo, kaip Tautos atstovybės, autoritetą.

Taigi Seimo nario A. Sacharuko veiksmai – naudojimasis Seimo nario L. K. Seimo nario pažymėjimu Seimo plenariniuose posėdžiuose ir sąmoningas balsavimas už jį prieštarauja Konstitucijai ir tokiais veiksmais Seimo narys A. Sacharukas šiurkščiai pažeidė Konstituciją.

SPRENDIMAS SACHARUK PRIŠ LIETUVĄ

16. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Seimo nario Aleksandro Sacharuko veiksmai – naudojimasis Seimo nario L.K. Seimo nario pažymėjimu Seimo plenariniuose posėdžiuose ir sąmoningas balsavimas už jį 8 kartus prieštarauja Konstitucijai. Šiais veiksmais Seimo narys A. Sacharukas šiurkščiai pažeidė Konstituciją ir sulaužė priesaiką.“

65. 2017 m. vasario 24 d. nutarime, kuriame buvo toliau nagrinėjamas atsakomybės, atsirandančios po apkaltos, klausimas (žr. *Paksas prieš Lietuvą* [DK], Nr. 34932/04, § 49, ECHR 2011, ir Patariamąją nuomonę dėl bendro draudimo kandidatuoti rinkimuose po pašalinimo iš pareigų apkaltos proceso metu proporcingumo įvertinimo pagal Konvencijos pirmojo protokolo 3 straipsnį [DK], prašymą Nr. P16-2020-002, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, §§ 51 ir 54, 2022 m. balandžio 8 d.), Konstitucinis Teismas konstatavo:

„10.1.2.1. <...> [K]ai kada tie patys neteisėti veiksmai gali užtraukti ir konstitucinę, ir kitokią teisinę atsakomybę, pvz., baudžiamąją atsakomybę už padarytą nusikaltimą; ar, be konstitucinės atsakomybės, jie užtraukia dar ir kitokią teisinę atsakomybę, priklauso nuo to, ar teisinėje sistemoje pripažįstama, kad tais pačiais neteisėtais veiksmais gali būti pažeidžiami ne tik konstituciniai, bet ir kiti teisiniai santykiai; <...> konstitucinė sankcija taikoma visų pirma dėl to, kad darydamas pažeidimą asmuo diskreditavo valstybės valdžią, todėl būtina pašalinti jį iš pareigų ar panaikinti jo mandatą, antraip nebus garantuotas visuomenės pasitikėjimas valstybės valdžia, jos institucijomis ir pareigūnais; dėl konstitucinės sankcijos taikymo apsisprendžia parlamentas.“

III. SEIMO ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KOMISIJOS PRAKTIKA

66. Pareiškėjas pateikė Teismui toliau nurodytą Seimo Etikos ir procedūrų komisijos sprendimą dėl Seimo narių, balsavusių už kitus asmenis, kopijas.

67. 1996 m. kovo 12 d. komisija nustatė, kad balsuojant dėl įstatymo projekto Seimo pirmininkas paspaudė Seimo plenariniame posėdyje nedalyvavusio Seimo nario balsavimo mygtuką, užuot paspaudęs savo balsavimo mygtuką. Kadangi Seimo posėdžio pirmininkas neprašė perbalsuoti, tai nebuvo padaryta.

68. 2001 m. komisija taip pat svarstė 2001 m. vasario 27 d. įvykusį incidentą, kai Seimo narė R. D. balsavo ne tik už save, bet ir už tai pačiai koalicijai priklausiusį Seimo narį V. E. Komisija nusprendė, kad balsuojant buvo pažeista Seimo statuto 20 straipsnio 2 dalis, kurioje, komisijos žodžiais tariant, „nesąžiningas balsavimas įvardijamas kaip Seimo nario drausmės pažeidimas“. Ji rekomendavo Seimo nariams ateityje nedaryti tokių „nusižengimų“ ir savo veiksmais „nežeminti“ Seimo nario vardo.

69. Tais pačiais metais komisija nustatė, kad 2001 m. rugsėjo 27 d. Seimo pirmininko pavaduotojas G. S. balsavo už įstatymo projektą, nors nuo 2001 m. rugsėjo 26 d. buvo išvykęs į komandiruotę ir todėl Seimo posėdžių salėje negalėjo būti. Komisija nusprendė „dar kartą primygtinai paraginti Seimo vadovybę“ įdiegti modernesnes technines registracijos ir balsavimo

priemonės Seimo posėdžių salėje, siekiant „išvengti netikslumų“ per registracijos ir balsavimo procedūras.

70. 2005 m. vasario 24 d. komisija nustatė, kad 2005 m. vasario 10 d. Seimo narys A. P., pažeisdamas Seimo statuto 11 straipsnio 4 dalį, balsavo už kitą Seimo narį, R. V. Tačiau komisija nusprendė, kad šiuo atveju balsavimo vienasmeniškumo principo pažeidimas neturėjo jokios įtakos Seime įvykusiam balsavimui. Naujai įdiegta įranga neužkirto kelio tokiems pažeidimams (šiuo klausimu taip pat žr. šio sprendimo 71 punktą).

71. Panašioje situacijoje 2008 m. sausio 11 d. komisija nustatė, kad 2007 m. gruodžio 20 d. Seimo narys J. P. balsavo ne tik už save, bet ir už kitus du Seimo narius, kurių Seimo nario pažymėjimai buvo palikti „darbo vietoje“. Komisija rėmėsi Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalimi ir 112 straipsnio 3 dalimi, kuriose be reikalavimo balsuoti asmeniškai taip pat nurodyta, kad balsavimo metu Seimo nariams negalima vaikščioti po Seimo posėdžių salę. Komisijos teigimu, „pastebėtina, kad kai kurie Seimo nariai šias Seimo statuto nuostatas dažnai pažeidinėja, ypač draudimą balsavimo metu vaikščioti po posėdžių salę. Dažnai nesilaikoma ir draudimo perduoti savo balsavimo teisę kitiems asmenims“. Komisija pažymėjo, kad Seimo plenarinių posėdžių salėje buvo įdiegta nauja registracijos ir balsavimo technika. Buvo tikimasi, kad naujoji elektroninė balsų skaičiavimo sistema bus tobulesnė ir leis „išvengti problemų dėl balsavimo vienasmeniškumo pažeidimų“. Deja, ir įdiegus naują balsavimo sistemą, nepavyko užtikrinti, kad kiekvienas Seimo narys „balsuotų asmeniškai“ ir šia jo teise negalėtų pasinaudoti kiti Seimo nariai. Komisija taip pat pažymėjo, kad nepaisant daugkartinių raginimų vengti tokių pažeidimų, „dažnai stebima situacija, kai Seimo posėdžių salėje sėdi tik keli Seimo nariai, bet balsuoja daug daugiau Seimo narių. Pasitaiko atvejų, kai Seimo narys yra išvykęs į komandiruotę, o [balsavimo sistema rodo], kad jis dalyvauja Seimo plenariniame posėdyje“. Todėl komisija nusprendė, kad per atitinkamą balsavimą 2007 m. gruodžio 20 d. buvo pažeistos Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalies ir 112 straipsnio 3 dalies nuostatos. Remdamasis Seimo statuto 121 straipsnio 4 dalimi, ji rekomendavo Seimui pakartotinai balsuoti dėl tą dieną priimto įstatymo projekto.

72. Kaip nurodyta 2008 m. gegužės 14 d. naujienų straipsnyje, iš Seimo balsavimo protokolo buvo matyti, kad Seimo narys G. M. dalyvavo Seimo posėdyje ir balsavo, nors tuo metu atostogavo Maltoje. G. M. nebuvo skirta jokia nuobauda. Vienas parlamentarų tada išreiškė nepasitenkinimą, kad Seimo Etikos ir procedūrų komisija taiko dvigubus standartus: vienus už kolegas balsavusius parlamentarų išteisina, o kitus – „pasmerkia“.

73. 2009 m. lapkričio 25 d. komisija nustatė, kad 2009 m. lapkričio 24 d. Seimo posėdyje du parlamentarai, V. G. ir P. G., balsavo „už“, nors fiziškai Seimo salėje jų nebuvo. Pagal vaizdo įrašus komisija nustatė, kad už V. G. ir P. G. balsavo kitas Seimo narys – V. M. Komisijos nuomone, V. M. pažeidė Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalį ir už tai jam galėjo būti skirtas įspėjimas

pagal šio statuto 20 straipsnio 2 dalį. Komisija taip pat pažymėjo, kad ne kartą buvo paraginusi Seimo narius išeinant iš Seimo posėdžių salės balsavimo įrenginyje nepalikti Seimo nario balsavimo kortelės ir nesudaryti sąlygų kitiems parlamentarams nesąžiningai balsuoti. Tą kartą komisija taip pat rekomendavo Seimui pakartotinai balsuoti dėl atitinkamo teisės akto projekto.

74. 2009 m. liepos 23 d. komisija nustatė, kad per prieš dieną įvykusį Seimo posėdį Seimo narys R. A. R. balsavo už du kitus Seimo narius – D. A. B. ir A. M., kurių Seimo posėdžių salėje nebuvo, o Seimo narys O. V. balsavo už Seimo narį R. A., kurio Seimo posėdžių salėje taip pat nebuvo. Taip buvo pažeista Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalis, ir komisija nurodė, kad pagal Statuto 20 straipsnio 2 dalį jiems gali būti įrašytas įspėjimas. Komisija pakartojo, kad jau ne kartą buvo įspėjusi Seimo narius nesudaryti sąlygų kitiems parlamentarams nesąžiningai balsuoti: Seimo narys, sudaręs tokias sąlygas, prisideda prie galimo balsavimo vienasmeniškumo principo pažeidimo.

75. 2009 m. birželio 17 d. komisija nustatė, kad 2009 m. birželio 2 d. Seimo narys A. Š. balsavo už kitą Seimo narį, J. O., kurio nebuvo Seimo posėdžių salėje. Taip buvo pažeista Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalis, ir pagal šio statuto 20 straipsnio 2 dalį už tai galėjo būti skiriamas įspėjimas.

76. Remiantis viešai prieinama komisijos 2013 m. gegužės 2 d. išvada, 2013 m. balandžio 25 d. Seimo posėdžio metu balsavimo registracijos sistema užregistravo V. M. balsą, tačiau balsavimo metu jo darbo vietoje nebuvo. Galima daryti prielaidą, kad V. M. buvo palikęs savo Seimo nario pažymėjimą ir vietoj jo galėjo balsuoti kitas parlamentaras. Komisija nustatė, kad tai prieštarauja Seimo statuto 111 straipsnio 4 daliai, ir, vadovaudamasi Seimo statuto 121 straipsnio 4 dalimi, pasiūlė surengti pakartotinį balsavimą dėl priimto teisės akto.

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

77. Pareiškėjas skundėsi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija, 2018 m. vasario 13 d. kasacine tvarka palikusi galioti jam skirtą apkaltinamąjį nuosprendį, nebuvo nešališka. Jis rėmėsi Konvencijos 1 straipsniu, kuriame nustatyta:

„[k]ai yra sprendžiamas tam tikro asmens <...> baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad būtų <...> teisingai išnagrinėtų <...> nešališkas teismas“.

A. Priimtinumai

78. Vyriausybė tvirtino, kad skundas yra akivaizdžiai nepagrįstas.

79. Pareiškėjas pastabų nepateikė.

80. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas ar nepriimtinas kokių nors kitų pagrindų, nurodytu Konvencijos 35 straipsnyje. Todėl jis turi būti pripažintas priimtiniu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

a) Pareiškėjas

81. Pareiškėjas skundėsi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo lygmeniu jo baudžiamoji byla du kartus buvo išnagrinėta dalyvaujant teisėjai D. B., ir taip iš jo buvo atimta teisė į tai, kad bylą išnagrinėtų nešališkas teismas.

82. Pirmiausia reikia atsižvelgti į tai, kad pirmojo kasacinio proceso metu teisėja D. B. buvo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijos pirmininkė. Per antrąjį procesą ji buvo pranešėja. Be to, abu kartus buvo nagrinėjamos lygiai tos pačios faktinės aplinkybės ir atliekamas tas pats jo veiksmų teisinis vertinimas, t. y., be kita ko, ar jo veiksmai balsuojant už kitą Seimo narį turėtų būti laikomi nusikaltimu. Pirmojo ir antrojo proceso Lietuvos Aukščiausiojo Teismo metu teisėja D. B. nagrinėjo tuos pačius įrodymus ir išreiškė savo nuomonę tais pačiais klausimais. Pasak pareiškėjo, nė viena iš faktinių situacijų, Teismo nurodytų sprendime byloje *Marguš prieš Kroatiją* ([DK], Nr. 4455/10, § 85, ECHR 2014 (ištraukos)), neatitinka jo byloje susiklosčiusios situacijos, kai kasacinės instancijos teisme teisėja du kartus išnagrinėjo bylą ir priėmė sprendimus dėl tos pačios nusikalstamos veikos, remdamasi tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis.

83. Vyriausybės išvada (žr. šio sprendimo 95 punktą), kad per pirmąjį kasacinį procesą teisėja D. B. nepriėmė sprendimo, kuriuo pareiškėjas būtų pripažintas kaltu ar nekaltu, ir kad kolegija, kurios narė ji buvo, nevertino jokių įrodymų, reikšmingų minėtiems klausimams išspręsti, yra klaidinanti. Iš 2016 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties neabejotinai matyti, kad kasacinis teismas, panaikinęs išteisinamuosius nuosprendžius, *de facto* nuteisė pareiškėją, nusprendęs, kad jo veiksmai laikytini nusikaltimu. Todėl, remiantis Teismo praktika, vertinant teisėjos D. B. veiksmų apimtį ir pobūdį jo byloje, akivaizdu, kad ji neatitiko nešališkumo reikalavimų.

84. Taip pat negalima teigti, kad pirmą kartą nagrinėdamas jo bylą Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sprendė tik baudžiamojo proceso taikymo klausimus ir nenagrinėjo materialiosios baudžiamosios teisės. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas neapsiribojo tik patikrinimu, ar žemesnės instancijos teismai nepadarė baudžiamojo proceso teisės pažeidimų: Baudžiamojo proceso kodekso 369 straipsniu nustatyta jo kompetencija spręsti tiek baudžiamojo proceso teisės taikymo, tiek materialinės baudžiamosios teisės taikymo klausimus (žr. šio sprendimo 60 punktą).

85. Teisėjos D. B. nešališkumo negali patvirtinti tai, kad ji priklausė trijų teisėjų atrankos kolegijai, priėmusiai pareiškėjo kasacinį skundą (žr. šio sprendimo 40 punktą). Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 372 straipsnio 3 dalį pakanka, kad vienas iš trijų kolegijos teisėjų balsuotų už kasacinio skundo priėmimą (žr. šio sprendimo 60 punktą). Todėl iš 2017 m. rugsėjo 26 d. sprendimo neaišku, ar teisėja D. B. balsavo už pareiškėjo kasacinio skundo priėmimą.

86. Be to, Vyriausybė neteisi teigdama (žr. šio sprendimo 97 punktą), kad teisėjos D. B., kaip pranešėjos, pareigos buvo antraeilės svarbos. Toks teiginys prieštarauja Konstitucijai ir Baudžiamojo proceso kodeksui. Pagal kodeksą teisėjai nėra skirstomi į pagrindinius ir antraeilius. Visi teisėjai turi lygias teises procese ir vienodą teisę balsuoti priimant galutinį sprendimą.

87. Pareiškėjas nurodė, kad be Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalies, kuria buvo grindžiamas prašymas nušalinti teisėją D. B., jo advokatas taip pat nurodė ankstesnę ir gana griežtą nuomonę dėl pareiškėjo veiksmų minėtoje anksčiau priimtoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje (žr. šio sprendimo 43 ir 60 punktus). Taigi nušalinimas šiai teisėjai buvo pareikštas ne tik dėl to, kad ji dalyvavo pirmame procese Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, bet ir dėl to, kad toje pirmoje nutartyje, priimtoje 2016 m. sausio 20 d., buvo padarytų išvadų dėl pareiškėjo veiksmų įvertinimo kaip nusikalstamų, įrodymų įvertinimo bei kitų teiginių dėl materialinės teisės taikymo.

88. Pareiškėjo byla sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo, „dėl to teisėja D. B. galėjo patirti spaudimą nekeisti savo pačios anksčiau priimtos pareiškėjui nepalankios nutarties“. Be to, pareiškėjas pažymėjo, kad antrą kartą teisėją D. B. į jo bylą nagrinėjusią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegiją pranešėja paskyrė teisėjas V. P., kuris buvo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijos narys, kai byla buvo nagrinėjama pirmą kartą, ir tą kartą jis pats buvo pranešėjas (žr. šio sprendimo 24 punktą). Taigi buvo patikrinamų faktų, kurie galėjo kelti pagrįstų abejonių dėl teisėjos D. B. nešališkumo, ir pareiškėjo nuogastavimai šiuo atžvilgiu buvo pagrįsti.

89. Galiausiai, pareiškėjas nelaikė svariu Vyriausybės argumentu, kad Lietuvos Aukščiausiajame Teisme buvo mažai teisėjų. Tai nebuvo pirmas kartas, kai Vyriausybė spekuliuoja šiuo faktu, ir Teismas jau buvo atmetęs tokių argumentų pagrįstumą (pareiškėjas nurodė bylą *Dainelienė prieš Lietuvą* [Komitetas], Nr. 23532/14, § 48, 2018 m. spalio 16 d.). Vis dėlto, nors ir pralaimėjusi tą bylą Teisme, Lietuva dar nesiėmė priemonių nešališkumui užtikrinti Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

b) Vyriausybė

90. Vyriausybė teigė, jog tai, kad teisėja D. B. du kartus – 2016 m. gruodžio 20 d. ir 2018 m. vasario 13 d. (žr. šio sprendimo 24 ir 41 punktus) – dalyvavo nagrinėjant pareiškėjo bylą Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, nereiškia, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija buvo šališka.

Antrajame kasaciniame procese teisėja D. B. taip pat priklausė ir atrankos kolegijai, kuri priėmė pareiškėjui palankią nutartį priimti kasacinį skundą (žr. šio sprendimo 40 punktą).

91. Pareiškėjo nuogastavimas, kad teisėja D. B. bus šališka, nebuvo pagrįstas nei subjektyviais, nei objektyviais kriterijais. Vertinant pagal subjektyvius kriterijus, nebuvo pateikta jokių įrodymų dėl teisėjos D. B. asmeninio šališkumo nei vidaus procese, nei procese Teisme.

92. Vertinant pagal objektyvius nešališkumo kriterijus, nors teisėja D. B. iš tiesų du kartus dalyvavo nagrinėjant pareiškėjo baudžiamąją bylą, jos dalyvavimas kasaciniame procese nebuvo absoliučiai negalimas: nors Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad teisėjas negali dalyvauti procese ir iš naujo nagrinėti tą pačią bylą, šios dalies punktuose išvardytos situacijos, kai teisėjui draudžiama antrą kartą dalyvauti procese (žr. šio sprendimo 60 punktą). Pareiškėjo byloje tokios situacijos nebuvo.

93. Kasacija yra ypatinga proceso stadija, per kurią byla peržiūrima tik teisės taikymo požiūriu. Dėl faktų kasacinės instancijos teismas pasisako tik tiek, kiek jie susiję su kasacinio skundo pagrindais. Kasacinės instancijos teismo nutartis perduoti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo ir nutartis atmesti kasacinį skundą taip pat skiriasi. Jei nutartis ar sprendimas buvo panaikintas ir byla perduota nagrinėti iš naujo, nutartyje turi būti nurodyti konkretūs Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimai ir su tuo susiję motyvai. Apeliacinės instancijos teismas, dar kartą išnagrinėjęs tokią bylą, priima naują sprendimą, kuris, jei apskundžiamas kasacine tvarka, yra naujas nagrinėjimo kasacinėje instancijoje dalykas ir nėra lyginamas su „ankstesnio teismo“ priimta nutartimi. Taigi antrojo kasacinio proceso metu naujasis dokumentas (apeliacinės instancijos teismo sprendimas) nagrinėjamas atsižvelgiant į naujame kasaciniame skunde pateiktus naujus argumentus.

94. Atsižvelgiant į tai, vertinant dvi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, kasacinis teismas, išnagrinėjęs prokuroro kasacinį skundą ir perdavęs bylą Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėti iš naujo, siekė patikrinti žemesnės instancijos teismo sprendimus teisės taikymo aspektu: šioje kasacinio proceso stadijoje žemesnės instancijos teismų sprendimų teisėtumas buvo tikrinamas ir siekiant nustatyti, ar šie teismai nepažeidė baudžiamojo proceso teisės normų. Taigi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. gruodžio 20 d. nutartyje konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė baudžiamojo proceso įstatymą, nes prokuroro argumentus vertino vienpusiškai ir nepateikė įtikinamų motyvų. Apeliacinės instancijos teismas taip pat suklydo taikydamas baudžiamosios teisės nuostatas – Baudžiamojo kodekso 228, 300 ir 302 straipsnius, vertinant nusistovėjusios konstitucinės doktrinos požiūriu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pateikė motyvus, kodėl baudžiamasis įstatymas buvo pritaikytas netinkamai.

95. Vyriausybės nuomone, pirmajame kasaciniame procese nebuvo vertinami įrodymai ir nebuvo taisomi „esminiai trūkumai“. Šiame etape

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas dar nebuvo nusprendęs, kad prokuroro kasacinis skundas turėtų būti patenkintas. Priešingai, apibendrinęs prokuroro kasaciniame skunde nurodytas aplinkybes ir išanalizavęs apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvavimo trūkumus, „kasacinis teismas konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas išsamiai neatsakė į prokuroro argumentus ir nepateikė įtikinamų motyvų, kodėl išteisinamasis nuosprendis buvo neteisėtas“. Kitaip tariant, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pateikė Lietuvos apeliaciniam teismui teisės taikymo gaires, tačiau nenurodė, kokia turėtų būti bylos baigtis – Lietuvos apeliacinis teismas turėjo iš naujo išnagrinėti baudžiamąją bylą ir pats padaryti išvadas. Todėl galima sakyti, kad per pirmąjį kasacinį procesą teisėja D. B. nepriėmė sprendimo, kuriuo pareiškėjas būtų pripažintas kaltu ar nekaltu, ir kad kolegija, kurios narė ji buvo, nevertino jokių įrodymų, reikšmingų minėtiems klausimams išspręsti. Todėl galima daryti išvadą, kad teisėja D. B. neišreiškė savo nuomonės jokių bylos esmės aspektu.

96. 2018 m. vasario 13 d. nutartimi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas peržiūrėjo naują kasacijos objektą – Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 5 d. nuosprendį, ir tai padarė remdamasis naujais argumentais – pareiškėjo kasaciniu skundu. Šioje nutartyje kasacinis teismas jau buvo įvertinęs Lietuvos apeliacinio teismo pasiektą rezultatą teisės taikymo aspektu, pasisakydamas tiek, kiek reikia, dėl faktinių aplinkybių, kurių atžvilgiu buvo pritaikyti ginčijami teisės aktai, taip pat dėl šių faktinių aplinkybių pagrindu nustatytos pareiškėjo kaltės. 2018 m. vasario 13 d. galutinę nutartį priėmę Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjai niekaip nebuvo saistomi 2016 m. gruodžio 20 d. kasacine tvarka priimtose pirmosios nutarties, kuria šis teismas panaikino 2016 m. gegužės 23 d. Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendį.

97. Tai, kad teisėja D. B., priimdama 2018 m. vasario 13 d. nutartį, buvo pranešėja, buvo nebent antraeilės reikšmės aplinkybė: kolegijos pirmininko funkcijos yra išimtinai organizacinio pobūdžio, o pranešėjo funkcijos apima pasirengimą bylos nagrinėjimui ir nutarties parengimą, tačiau nagrinėjant bylą ir priimant nutartį jie neturi svarbesnio vaidmens nei kiti kolegijos teisėjai. Nagrinėdami bylą ir išdėstydami sprendimo motyvus, visi teisėjai turi lygias teises.

98. Vyriausybė taip pat nurodė, kad Lietuva yra gana maža šalis ir kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra vienintelis toks teismas respublikoje, o jo Baudžiamųjų bylų skyriuje dirba tik 16 teisėjų. Įprasta, kad karjerą padarę žemesnės instancijos teismo teisėjai ateina dirbti į šį teismą ir dažnai turi nusišalinti nuo bylų nagrinėjimo, kad jų nereikėtų iš naujo nagrinėti pagal Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalyje aiškiai nustatytus pagrindus, t. y. tais atvejais, kai teisėjas prieš tai nagrinėjo tą pačią bylą žemesnės instancijos teisme. Be to, nešališkumo principas įtvirtintas nacionalinėje teisėje, *inter alia*, Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalyje. Taigi egzistuoja vidaus teisinė sistema, padedanti užtikrinti nešališkumo

reikalavimą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį. Kadangi nešališkumo reikalavimo pažeidimas yra absoliutus pagrindas pripažinti teismo sprendimą negaliojančiu, teisėjai gerbia šį reikalavimą ir tinkamai į jį atsižvelgia.

99. Net ir pripažinus, kad pareiškėjo byla sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo, negalima sutikti su pareiškėju, kad būtent dėl šios aplinkybės „teisėja D. B. galėjo patirti spaudimą nekeisti savo pačios anksčiau priimtos pareiškėjui nepalankios nutarties“ (žr. šio sprendimo 88 punktą). Susidomėjimas šia byla kilo dėl pareiškėjo veiksmų rimtumo ir pobūdžio, tačiau byla išnagrinėjo profesionalūs teisėjai, įskaitant teisėją D. B., kurių išsilavinimas ir patirtis leido jiems nekreipti dėmesio į išorinę įtaką. Priešingai nei teigė pareiškėjas, galima teigti, kad visuomenės susidomėjimas situacija galėjo tik paskatinti teismus bylą nagrinėti dar kruopščiau.

100. Galiausiai Vyriausybė nurodė, kad sprendimas byloje *Dainelienė prieš Lietuvą*, kuriuo rėmėsi pareiškėjas (žr. šio sprendimo 89 punktą), buvo susijęs tik su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atrankos kolegijų šališkumu.

2. Teismo vertinimas

a) Bendrieji teismo nešališkumo principai

101. Teismas pakartoja, kad nešališkumas paprastai reiškia išankstinio nusistatymo ar šališkumo nebuvimą, o patikrinti tai galima įvairiais būdais. Pagal nusistovėjusią Teismo praktiką nešališkumas 6 straipsnio 1 dalies prasme turi būti nustatomas remiantis subjektyviuoju kriterijumi, pagal kurį reikia atsižvelgti į konkretaus teisėjo asmeninius įsitikinimus ir elgesį, įvertinant, ar teisėjas nebuvo iš anksto nusistatęs arba šališkas konkrečioje byloje, ir objektyviuoju kriterijumi, pagal kurį patikrinama, ar pats teismas ir, be kitų aspektų, jo sudėtis suteikė pakankamas garantijas, kad panaikintų bet kokias abejones jo nešališkumu (žr., pavyzdžiui, *Kyprianou prieš Kiprą* [DK], Nr. 73797/01, § 118, ECHR 2005-XIII; *Micallef prieš Maltą* [DK], Nr. 17056/06, § 93, ECHR 2009; *Morice prieš Prancūziją* [DK], Nr. 29369/10, § 73, ECHR 2015; *Ilseher prieš Vokietiją* [DK], Nr. 10211/12 ir 27505/14, § 287, 2018 m. gruodžio 4 d.).

102. Teismas primena, kad pagal objektyvųjį kriterijų reikia nustatyti, ar be teisėjo elgesio yra patikrinamų faktų, kurie gali sukelti abejonių dėl jo nešališkumo. Tai reiškia, kad sprendžiant, ar konkrečioje byloje yra pagrįsta priežastis nuogąstauti dėl konkretaus teisėjo ar teisėjų kolegijos šališkumo, atitinkamo asmens pozicija yra svarbi, bet ne lemiamą. Lemiamą reikšmę turi tai, ar šį nuogąstavimą galima laikyti objektyviai pagrįstu (žr. *Micallef*, minėta pirmiau, § 96). Šiuo atžvilgiu net ir įsivaizdavimas gali turėti tam tikros reikšmės, kitaip tariant, „teisingumas turi būti ne tik įvykdytas, bet ir matomas“ (žr. *De Cubber prieš Belgiją*, § 26, A serija, Nr. 86). Grėsmė kyla visuomenės pasitikėjimui teismais, kuris yra būtinas demokratinėje visuomenėje. Todėl, jei yra pagrįsta priežastis nuogąstauti, kad teisėjas bus šališkas, toks teisėjas turi nusišalinti (žr. *Castillo Algar prieš Ispaniją*,

1998 m. spalio 28 d., § 45, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII; *Micallef*, minėta pirmiau, § 98; *Morice*, minėta pirmiau, § 78).

103. Nešališkumo vertinimo principai taikytini tais atvejais, kai teisėjas dalyvavo priimant ankstesnius sprendimus tuo pačiu klausimu, apibendrinti sprendime byloje *Meng prieš Vokietiją* (Nr. 1128/17, §§ 47–51, 2021 m. vasario 16 d.).

b) Bendrųjų principų taikymas šios bylos aplinkybėmis

104. Šioje byloje pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų, kad teisėja D. B. buvo prieš jį nusistačiusi. Tokią pačią išvadą padarė ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (žr. šio sprendimo 44 punktą). Todėl byla turi būti nagrinėjama pagal objektyvaus nešališkumo kriterijų (žr. *Teslya prieš Ukrainą*, Nr. 52095/11, § 42, 2020 m. spalio 8 d.; taip pat žr. principus, išdėstytus šio sprendimo 102 punkte).

105. Pareiškėjo nuogastavimas, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 2018 m. vasario 13 d. palikęs galioti jam skirtą apkaltinamąjį nuosprendį galėjo būti šališkas, atsirado dėl to, kad teisėja D. B. priklausė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijai, kuri anksčiau išnagrinėjo prokuroro kasacinį skundą ir panaikino pareiškėją išteisinantį Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendį (žr. šio sprendimo 24–31 punktus). Šiame kontekste pareiškėjas teigė, kad per pirmąjį jo bylos nagrinėjimą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija jau buvo išreiškusi, be kita ko, savo nuostatą, kad jis kaltas dėl nusikaltimų, numatytų Baudžiamojo kodekso 228, 300 ir 302 straipsniuose.

106. Pagal Teismo praktiką vien tai, kad teisėja D. B. du kartus buvo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegijos, peržiūrėjusios pareiškėjui skirtą nuosprendį kasacine tvarka, narė, savaime nėra pakankamas pagrindas kilti objektyviai pagrįstoms abejonėms dėl jos nešališkumo (žr. *Teslya*, minėta pirmiau, § 44, ir ten nurodytą teismo praktiką). Vien tai, kad teisėjas jau yra priėmęs sprendimą dėl panašių, bet nesusijusių baudžiamųjų kaltinimų, savaime nėra pakankamas pagrindas abejoti teisėjo nešališkumu kitoje byloje. Tačiau visai kas kita, jei ankstesniuose sprendimuose pateiktos išvados, kurios faktiškai iš anksto nulemia kaltinamojo kaltės klausimą vėlesniame procese (žr. *Poppe prieš Nyderlandus*, Nr. 32271/04, § 26, 2009 m. kovo 24 d.). Todėl, laikydamasis to paties požiūrio, Teismas išnagrinės dvi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis pareiškėjo atžvilgiu.

107. Teismas pažymi, kad 2016 m. gruodžio 20 d. nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, be kita ko, konstatavo, kad „[š]ioje byloje <...> objektyviai dokumentai buvo suklastoti“ (žr. šio sprendimo 29 punktą). Teismas taip pat sutiko su prokuroro argumentu dėl pareiškėjo baudžiamosios atsakomybės už balsavimą vietoje L. K. ir manė, kad žemesnių teismų atliktas „įrodymų vertinimas [buvo] labai vienpusiškas ir neteisinis“ (žr. šio sprendimo 28 punktą). Tai aiškiai byloja apie Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atliktą įrodymų vertinimą. Kai kuriais atvejais Teismas, vertindamas vidaus

teismo nešališkumą vėlesnėje byloje, svarbiu veiksniumi laikė tai, kad tas teismas įrodė, jog jis iš naujo išnagrinėjo vėlesnę bylą (žr. *Schwarzenberger prieš Vokietiją*, Nr. 75737/01, § 43, 2006 m. rugpjūčio 10 d.; *Miminošvili prieš Rusiją*, Nr. 20197/03, § 117, 2011 m. birželio 28 d.; *Bezek prieš Vokietiją* (nut.), Nr. 4211/12 ir 5850/12, § 35, 2015 m. balandžio 21 d.). Tai taikoma, kai iš sprendimo vėlesnėje byloje matyti, kad galutinė pareiškėjo bylos analizė buvo atlikta remiantis vėlesniame procese pateiktais įrodymais ir išklaustytais argumentais (žr. *Meng*, minėta pirmiau, § 50). Tačiau iš paskesnio Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendžio, kurį paliko galioti Lietuvos Aukščiausiasis Teismas antrąja nutartimi, matyti, kad per antrąjį procesą nebuvo pateikta jokių naujų faktų, kurie būtų leidę sušvelninti per pirmąjį procesą atliktą faktų įvertinimą. Vyriausybė taip pat neteigė, kad buvo iš naujo atliktas kokių nors naujai pateiktų faktų įvertinimas.

108. Toliau Teismas taip pat pažymi, kad 2016 m. gruodžio 20 d. nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat rėmėsi pareiškėjo veiksmų pavojingumu: „teisėjų kolegijos neįtikina žemesnių teismų motyvai, kad A. Sacharuko poelgis nebuvo teisiškai reikšmingas ir geriausiu atveju galėjo užtraukti drausminę atsakomybę“. Toliau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad „Seimo statutas neturi prioriteto prieš Baudžiamąjį kodeksą“ ir kad Lietuvos įstatymai „jokios kitos rūšies atsakomybės <...> už dokumentų klastojimą nenumato“, tik baudžiamąją (žr. šio sprendimo 30 punktą *in fine*). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat konstatavo, kad „tokios [balsavimo Seime] praktikos pripažinimas nepašalina nei veikos pavojingumo, nei jos nusikalstamumo, nes neturi nieko bendra su BK 302 straipsnyje numatyto nusikaltimo sudėtimi“ (žr. šio sprendimo 25 punktą). Toks pareiškėjo veiksmų apibūdinimas turi būti vertinamas kaip nulėmęs tai, kad asmuo, vėliau nuteistas Lietuvos apeliaciniame teisme, atitiko visus nusikalstamos veikos padarymo kriterijus (plg. *Kriegisch prieš Vokietiją* (nut.), Nr. 21698/06, 2010 m. lapkričio 23 d.; *Miminošvili*, § 118, minėta pirmiau). Todėl Teismas privalo konstatuoti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atliko teisinį pareiškėjo veiksmų vertinimą (žr. *Meng*, minėta pirmiau, § 48). Teismas jau yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, tokie elementai gali būti vertinami kaip iš anksto nulemiantys tolesniame procese teisiamo asmens kaltės klausimą (žr. *Poppe*, § 26, *Miminošvili*, §§ 116 ir 119, minėtos pirmiau), todėl gali sukelti objektyviai pagrįstų abejonių, ar šalies teismas, dar pradėdamas nagrinėti bylą, neturėjo išankstinės nuomonės dėl vėliau nuteisto asmens bylos esmės. Iš pirmiau minėtos teismų praktikos matyti, kad objektyviai pagrįstų abejonių kilo visų pirma tais atvejais, kai šalies teismai ne tik aprašė faktines aplinkybes, susijusias su vėliau nuteistu asmeniu, bet ir atliko šio asmens veiksmų teisinį vertinimą (žr. *Meng*, minėta pirmiau, § 48). Pirmiau nurodytos aplinkybės leidžia Teismui daryti išvadą, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmojoje nutartyje pareiškėjo byloje buvo pateiktos išvados, kurios faktiškai iš anksto nulėmė jo kaltės klausimą vėlesniame

procese (plg. *Miminoshvili*, § 119, *Poppe*, § 26, minėtos pirmiau). Be to, priešingai nei byloje *Marguš* (minėta pirmiau, § 87), kurioje konkretus teisėjas vertino tik tai, ar pareiškėjo byloje buvo įvykdytos teisės akto taikymo sąlygos, šioje byloje teisėja D. B. vertino ne tik Baudžiamojo proceso kodekso 3² straipsnio taikymo klausimą, bet ir pareiškėjui pareikštų baudžiamųjų kaltinimų pagrįstumą (žr., *inter alia*, šio sprendimo 25 ir 27–31 punktus).

109. Vadinasi, priešingai nei Teismas nustatė byloje *Kriegisch* (minėta pirmiau), 2016 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje ne tik numanomas, bet, regis, ir primetamas konkretus pareiškėjo vaidmens, taip pat jo padarytos veikos kvalifikavimas, vos ne pripažįstant jį kaltu dėl nusikaltimo (žr. šio sprendimo 25 ir 27–31 punktus; taip pat žr., *mutatis mutandis*, *Gómez de Liaño y Botella prieš Ispaniją*, Nr. 21369/04, § 68 *in fine*, 2008 m. liepos 22 d.).

110. Be to, skirtingai nei byloje *Schwarzenberger* (minėta pirmiau), kurioje pareiškėjo dalyvavimo padarant nusikaltimus faktinės aplinkybės, nustatytos jo bendrakaltinamiesiems skirtame nuosprendyje, buvo iš esmės grindžiamos bendrakaltinamųjų pareiškimais, ir todėl tai nebuvo teismo atliktas pareiškėjo kaltės vertinimas, šioje byloje pareiškėjo baudžiamąją atsakomybę įvertino pats Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Priešingai nei byloje *Schwarzenberger* (minėta pirmiau, § 43), kurioje Teismas padarė išvadą, kad „sprendimą priėmę teisėjai žinojo, kad jie dar neišnagrinėjo bylos iš pareiškėjo perspektyvos“, ir kurioje teisėjai patys patvirtino ir pabrėžė, kad „žino, jog jų informacijos šaltiniai buvo riboti ir kad pareiškėjo galimas dalyvavimas turėjo būti įvertintas pagrindinėje pareiškėjui iškeltaje byloje“, šioje byloje buvo kitaip: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo antrojoje nutartyje buvo pateikta panaši formuluotė, iš kurios matyti, kad šis teismas, bent jau didžiąja dalimi, nesiėmė iš naujo nagrinėti pareiškėjo bylos (žr., *inter alia*, šio sprendimo 49, 50 ir 52–54 punktus).

111. Teismas taip pat pakartoja, kad byloje *Poppe* (minėta pirmiau, § 28) jis nustatė, kad lemiamą reikšmę turėjo tai, jog pareiškėjas asmeniškai buvo tik prabėgomis paminėtas jo bendrakaltinamųjų nuosprendžiuose ir kad bylą nagrinėję teisėjai nenustatė, ar pareiškėjas yra kaltas padaręs nusikaltimą. Panašiai buvo ir byloje *Miminoshvili* (minėta pirmiau, § 117), kurioje Teismas išanalizavo nuosprendį bendrakaltinamajam ir pabrėžė, kad pareiškėjas asmeniškai nebuvo paminėtas jokiame inkriminuojančiame kontekste. Tačiau šioje byloje pirmoji Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis buvo aiškiai skirta pareiškėjui asmeniškai, ir joje teismas nusprendė, kad „susiklosčiusi praktika“ Seime balsuoti už kitus Seimo narius, kurie elgėsi panašiai, savaime nepaneigia pareiškėjo veiksmų nusikalstamo pobūdžio (žr. šio sprendimo 28 punktą; taip pat žr. analogišką vėlesnę Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išvadą, aprašytą šio sprendimo 50 punkte). Be to, informacija apie pareiškėją nutartyje buvo pateikta kaip paties Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išvada (žr. *Miminoshvili*, minėta pirmiau, § 119).

112. Teismas pakartoja, kad šališkumas visada turi būti vertinamas tinkamai atsižvelgiant į kitas svarbias aplinkybes ir svarbiausius kriterijus. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad pareiškėjas pasinaudojo nušalinimo teise ir paprašė kasacinio teismo nušalinti teisėją D. B. nuo bylos nagrinėjimo, nes ji jau buvo išnagrinėjusi jo baudžiamąją bylą. Tačiau kasacinis teismas, išnagrinėjęs pareiškėjo prašymą, jį atmetė motyvuodamas tuo, kad pareiškėjas nepateikė jokių konkrečių įrodymų, galinčių patvirtinti, jog jis objektyviai turėjo pagrindo nuogąstauti dėl teisėjos D. B. šališkumo. Nors Vyriausybė teigė, kad nebuvo jokių formalių pagrindų teisėjai D. B. nusišalinti (žr. šio sprendimo 92 punktą), Teismas pažymi, kad pagal Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 1 dalies 4 punktą teisėjas gali būti nušalintas dėl bet kokių kitų aplinkybių, keliančių pagrįstą abejonių jo nešališkumu (žr. šio sprendimo 60 punktą). Būtent šia taisykle rėmėsi pareiškėjo advokatai (žr. šio sprendimo 43 punktą).

113. Priešingai nei Teismas nustatė byloje *Poppe* (minėta pirmiau, § 28), kurioje „nebuvo jokio konkretaus pareiškėjo dalyvavimo ar jo padarytų nusikaltamų ar kitokių veiksmų kvalifikavimo“, šioje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškiai ne tik kvalifikavo pareiškėjo veiksmus pagal daugelį Baudžiamojo kodekso nuostatų, bet ir nusprendė, kad jo veiksmai prilygo dokumentų klastojimui, už kurį Lietuvoje galima tik baudžiamoji atsakomybė (žr. šio sprendimo 25 ir 28–31 punktus).

114. Atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes (žr. šio sprendimo 107–113 punktus), Teismas daro išvadą, kad pareiškėjas pagrįstai nuogąstavo, jog teisėja D. B. jau galėjo būti susidariusi išankstinę nuomonę dėl jo kaltės, nors ankstesnė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išvada jai nebuvo teisiškai privaloma. Vadinas, pareiškėjo abejonės Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nešališkumu dėl to, kad teisėja D. B. buvo jo bylą antrą kartą nagrinėjusios teismo kolegijos narė, buvo objektyviai pagrįstos.

115. Taigi konstatuotinas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

II. TARIAMAS KONVENCIJOS 7 STRAIPSNIŲ PAŽEIDIMAS

116. Pareiškėjas skundėsi, kad jo baudžiamasis persekiojimas ir nuteisimas pažeidė Konvencijos 7 straipsnį, kuriame nustatyta:

„1. Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie remiantis jų padarymo metu galiojusia nacionaline <...> teise nebuvo laikomi nusikaltimais <...>“

A. Priiimtumas

117. Vyriausybė nepateikė konkrečių argumentų, kuriais ginčytų šio skundo priiimtumą.

118. Pareiškėjas konkrečių pastabų nepateikė.

119. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas ar nepriimtinas kokių nors kitu pagrindu, nurodytu Konvencijos 35 straipsnyje. Todėl jis turi būti pripažintas priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

a) Pareiškėjas

120. Pareiškėjas pirmiausia teigė, kad jo baudžiamasis persekiojimas buvo neteisėtas *ab initio*. Jo teigimu, pagal teisės aktus, galiojusius tuo metu, kai jis balsavo už L. K., t. y. pagal Baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą, nebuvo galima iš naujo svarstyti ir taikyti baudžiamąją atsakomybę asmeniui praradus imunitetą, jei prieš tai buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą negavus institucijos sutikimo. Vėliau Baudžiamojo proceso kodeksas buvo papildytas nauju 3² straipsniu, pagal kurį jau buvo galima patraukti pareiškėją baudžiamojon atsakomybėn pasibaigus jo Seimo nario kadencijai (žr. šio sprendimo 60 ir 61 punktus). Pareiškėjas teigė, kad minėtu Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimu buvo išplėstas baudžiamojon atsakomybėn traukiamų asmenų ratas. Visų pirma atsirado galimybė patraukti baudžiamojon atsakomybėn asmenis, kurie anksčiau negalėjo būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn pagal 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą. Taip buvo pažeistas teisėtų lūkesčių principas, nes veikų padarymo metu nebuvo galimybės patraukti baudžiamojon atsakomybėn Seimo narį pasibaigus jo teisinei naliečiamybei, jei Seimas atsisakė duoti sutikimą patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn jo kadencijos metu.

121. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jis buvo nuteistas už veiksmus, kurie pagal vidaus teisę nelaikomi nusikaltimais, ir taip buvo pažeistas Konvencijos 7 straipsnis.

122. Dėl darbo frakcijose ypatumų, susiformavusių pagal parlamentinės veiklos „tradicijas“, pareiškėjo veiksmai apskritai nebuvo laikomi nusikaltimu iki jo nuteisimo. Klausimas dėl tokios balsavimo procedūros „tradicijos“ egzistavimo jo byloje net nekilo, atsižvelgiant į tai, kad ši faktą pripažino byla nagrinėję visų jurisdikcijų teismai, įskaitant Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą. Vyriausybė taip pat neginčijo, kad tokia balsavimo „tradicija“ egzistavo. Per Lietuvos parlamentarizmo istoriją buvo nustatyta keliasdešimt atvejų, kai buvo balsuojama už kitą Seimo narį. Tačiau nei iki pareiškėjo Seimo nario kadencijos pradžios, nei po jos ir net po jo baudžiamojo persekiojimo kitiems Seimo nariams nebuvo pritaikyta baudžiamoji atsakomybė už panašius veiksmus. Be to, net ir pradėjus baudžiamąjį persekiojimą jo atžvilgiu, kiti Seimo nariai ir toliau balsavo už kitus asmenis arba registravosi kitų asmenų vardu ir nebuvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Iki šiol pareiškėjas yra pirmasis ir vienintelis Seimo narys, nuteistas už tai, kad balsavo už kitą Seimo narį, nors tuos pačius

veiksmus yra atlikę ir kiti. Visa tai rodo diskriminacinį jo baudžiamojo persekiojimo pobūdį.

123. Negalima sutikti ir su Vyriausybės teiginiu, kad balsavimo už kitą Seimo narį atvejai nebuvo nusikaltimas, nes jie buvo pavieniai. Balsavimas už kitus Seimo narius, kartais vienam Seimo nariui balsuojant net už kelis kolegas, buvo užfiksuotas Seimo Etikos ir procedūrų komisijos sprendimuose (žr. šio sprendimo 66–75 punktus). Be to, tokie balsavimo už kitą Seimo narį pavyzdžiai vargu ar galėtų būti vertinami kaip mažiau reikšmingi veiksmai nei pareiškėjo, balsavusio tik už vieną Seimo narį. Apskritai, peržiūrėjus visus Seimo posėdžių vaizdo įrašus, neatsirastų diena, kai šios „tradicijos“ nebuvo laikomasi.

124. Pareiškėjo situacija skiriasi nuo tos, kurią Teismas išnagrinėjo byloje *Khodorkovskiy ir Lebedev prieš Rusiją* (Nr. 11082/06 ir 13772/05, § 817, 2013 m. liepos 25 d.): pareiškėjo atveju žiniasklaida buvo plačiai informavusi visuomenę, kad ne tik jis, bet ir kiti Seimo nariai balsuodavo vienas už kitą. Seimo Etikos ir procedūrų komisijos sprendimai dėl Seimo statuto pažeidėjų nustatymo buvo vieši. Todėl tai, kad per visą Lietuvos parlamentarizmo istoriją kiti Seimo nariai balsavo vieni už kitus, buvo žinoma teisėsaugos institucijoms, tačiau niekada nebuvo imtasi jokių veiksmų.

125. Tai, kad balsavimas už kitą Seimo narį buvo laikomas tik drausminiu nusižengimu, patvirtina daugybė Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadų (sprendimų). Komisija, nustčiusi nusikaltimo požymius, pagal Seimo statuto 78 straipsnį privalo apie tai pranešti Generalinei prokuratūrai, tačiau ji to niekada nepadarė. Visa tai rodo, kad Seimo nario veiklą, įskaitant ir balsavimą Seime, reglamentavo Seimo statutas kaip *lex specialis*, o balsavimas už kitą Seimo narį nebuvo laikomas nusikaltimu.

126. Pareiškėjo apkalta, įskaitant balsavimą Seime dėl jo mandato panaikinimo, vyko ne dėl to, kad jis padarė nusikaltimą, o dėl to, kad sulaužė priesaiką. Be to, Seimo statuto pažeidimai nebuvo susiję su korupciniais ar kitokiais neteisėtais santykiais, kurie išties kenktų valstybei ir Seimui kaip institucijai. Teisinis reglamentavimas negali būti aiškinamas taip, kad Seimo narį būtų galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn už balsavimą pažeidžiant Seimo statutą, jei pats Seimas atsisakė leisti patraukti tokį asmenį baudžiamojon atsakomybėn. Svarbu tai, kad Seimo narys L. K., kuris pažeidė Seimo statutą perleisdamas balsavimo teisę pareiškėjui, nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn; jis tik dalyvavo baudžiamojoje byloje kaip liudytojas.

127. Tai, kad pareiškėjui taikyta teisė nebuvo aiški ir numatoma, patvirtina ir tai, kad net šeši itin aukštos kvalifikacijos ir didelę patirtį turintys teisėjai, nagrinėję bylą pirmojoje ir apeliacinėje instancijose, nelaikė jo veiksmų balsuojant už kitą Seimo narį nusikalstama veika.

128. Todėl galima daryti išvadą, kad pareiškėjas negalėjo numatyti, jog balsuodamas už kitą Seimo narį, t. y. atlikdamas veiksmą, už kurį kiti Seimo nariai nebuvo patraukti atsakomybėn ir blogiausiu atveju gavo iš Seimo

Etikos ir procedūrų komisijos drausminę nuobaudą – įspėjimą, padarys nusikaltimą. Visa tai rodo, kad jis buvo nuteistas už veiksma, kuris nei pagal įstatymus, nei pagal teismų praktiką nelaikomas nusikaltimu. Pareiškėjo atveju teismai pritaikė naują požiūrį, kurio jis negalėjo numatyti.

b) Vyriausybė

i) Ieškovo baudžiamojo persekiojimo teisėtumas

129. Pirmiausia Vyriausybė norėjo paaiškinti, kodėl Baudžiamojo proceso kodeksas buvo papildytas 3² straipsniu. Pagal 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą baudžiamasis procesas negalėjo būti pradėtas, o pradėtas turėjo būti nutrauktas, jei nebuvo kompetentingos institucijos leidimo patraukti asmenį baudžiamajon atsakomybėn, kai toks leidimas buvo būtinas pagal įstatymą. Taigi tuo metu galiojęs reglamentavimas neleido valdžios institucijoms tirti nusikalstamų veikų, kurias tariamai įvykdė imunitetą nuo baudžiamojo persekiojimo turintys asmenys. Todėl buvo pasiūlyta papildyti Baudžiamojo proceso kodeksą nuostata, kad tais atvejais, kai nusikalstamą veiką galima padarė asmuo, turintis imunitetą nuo baudžiamojo persekiojimo, galima pradėti baudžiamąjį procesą ir atlikti visus būtinus tyrimo veiksmus, išskyrus tokio asmens pripažinimą įtariamuoju ar kaltinamuoju ir kardomųjų priemonių taikymą. Jei yra pagrindas tokį asmenį pripažinti įtariamuoju ar kaltinamuoju, taikyti jam kardomąsias priemones arba patraukti jį baudžiamajon atsakomybėn, reikia gauti kompetentingos institucijos leidimą. Kompetentingai institucijai atsisakius panaikinti imunitetą, baudžiamasis procesas turi būti nutrauktas, tačiau vėliau gali būti atnaujintas.

130. Nepaisant to, kas išdėstyta pirmiau, Baudžiamojo proceso kodekso 3² straipsnis nebuvo susijęs su pareiškėjo byla, o prokuroras, priimdamas sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą, net nenurodė kodekso 3² straipsnio. Tuo metu nebuvo jokių procesinių kliūčių, dėl kurių baudžiamasis procesas būtų buvęs negalimas, nes pareiškėjo Seimo nario kadencija buvo pasibaigusi ir jis buvo praradęs neliečiamybę. Kitaip tariant, jei ginčijami pakeitimai nebūtų buvę priimti, pareiškėjas vis tiek būtų buvęs patrauktas baudžiamajon atsakomybėn pasibaigus jo kadencijai.

131. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Vyriausybė laikėsi nuomonės, kad ikiteisminis tyrimas pareiškėjo atžvilgiu buvo pradėtas teisėtai. Be to, nors tai ir neturi lemiamos reikšmės, svarbu pažymėti, kad pareiškėjo baudžiamasis persekiojimas buvo pradėtas netrukus po to, kai baigėsi jo Seimo nario kadencija, be jokio nepagrįsto delsimo.

132. Galiausiai Baudžiamojo proceso kodekso 3² straipsnis buvo tik procesinė norma, reglamentuojanti baudžiamojo proceso sąlygas ir tvarką. Todėl Vyriausybė laikėsi nuomonės, kad jo taikymas nepatenka į Konvencijos 7 straipsnio taikymo sritį. Tai, kad Kodekso 3² straipsnis įsigaliojo *per se*, negalėjo turėti jokios įtakos pareiškėjo baudžiamajam persekiojimui ir jo baudžiamajai atsakomybei, nes jis neapibrėžia

nusikalstamų veikų ir bausmių ir gali būti aiškinamas kaip nustatantis paprastą išankstinę bylos nagrinėjimo sąlygą (*Borcea prieš Rumuniją* (nut.), Nr. 1845/08, § 80, 2015 m. rugsėjo 22 d.; *Previti prieš Italiją* (nut.), Nr. 1845/08, § 80, 2013 m. vasario 12 d.; *Khodorkovskiy ir Lebedev*, minėta pirmiau, §§ 789–790).

ii) *Pareiškėjui skirto nuosprendžio suprantamumas ir numatomumas*

133. Tuo metu, kai pareiškėjas atliko veiksmus, dėl kurių buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteistas, galiojo teisės nuostatos, pagal kurias už tokius veiksmus buvo baudžiama, ir jam paskirta bausmė neviršijo atitinkamoje nuostatoje nustatytų ribų.

134. Vyriausybė neginčijo fakto, kad darbo praktika balsuoti vietoj kito Seimo nario iš tiesų egzistavo. Tačiau tai buvo pavieniai atvejai, užtraukiantys drausminę atsakomybę pažeidėjams, kurie pagal Seimo statutą taip pat gaudavo įspėjimą. Kaip bebūtų, nacionaliniai teismai, nusprendę, kad pareiškėjo veiksmai užtraukė baudžiamąją atsakomybę, aiškiai paaiškino, kad tokie veiksmai peržengė drausminės atsakomybės ribas, ir nurodė priežastis, kodėl: būtent pareiškėjo veiksmų pavojingumas padarė didelės žalos valstybei. Pareiškėjas taip pat buvo pirmas parlamentaras, kurio veiksmai balsuojant už kitą parlamentarą užtraukė konstitucinę atsakomybę – Konstitucinis Teismas konstatavo, kad šiais veiksmais pareiškėjas šiurkščiai pažeidė Konstituciją ir sulaužė priesaiką. Šios išvados nepanaikino Seimas, nes jokia valstybės institucija ar pareigūnas negali pakeisti ar panaikinti Konstitucinio Teismo išvados, net jei šis ir nepanaikino pareiškėjo mandato. Įvykiai, susiję su nagrinėjamais pareiškėjo veiksmais, tapo vieši, o tai, pasak nacionalinių teismų, prisidėjo prie didesnės žalos valstybei padarymo. Tai, kad jis suprato, jog savo veiksmais pažeidžia įstatymus, nustatė ir nacionaliniai teismai. Galiausiai Seimo sprendimas nepanaikinti pareiškėjo mandato sukėlė platų atgarsį visoje Lietuvos visuomenėje ir teisininkų bendruomenėje ir buvo smarkiai kritikuojamas.

135. Vyriausybės nuomone, pareiškėjo teiginys, kad balsavimas Seime už kitą Seimo narį yra „tradicija“, visiškai nepagrįstas. Panašūs Seimo narių veiksmai sulaukė savikontrolės ir parlamentinės kontrolės priemonių – Seimo Etikos ir procedūrų komisijos vertinimo, kuris, priklausomai nuo veiksmų pavojingumo, lemia konstitucinę arba baudžiamąją atsakomybę. Net jei pareiškėjo atvejis ir buvo vienintelis, kai tokie veiksmai dėl savo pavojingumo užtraukė ne tik konstitucinę, bet ir baudžiamąją atsakomybę, buvo nemažai atvejų, kai Seimo nariams buvo skirta drausminė nuobauda: Seimo Etikos ir procedūrų komisija tokiais atvejais pripažindavo, kad buvo pažeista Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalis. Taigi balsavimas Seime už kitą Seimo narį nėra „tradicija“, ir tokie veiksmai, priklausomai nuo jų pavojingumo, užtraukia tam tikrą teisinę atsakomybę.

136. Dėl pareiškėjo argumento, kad jo nuteisimas buvo pavienis atvejis, Vyriausybė manė, kad panašių precedentų nebuvimui nereikėtų teikti

lemiamos reikšmės. Kai nacionaliniai teismai pirmą kartą turėdavo išaiškinti baudžiamosios teisės nuostatą, nusikalstamos veikos apimtį išaiškinimas, atitinkantis tos veikos esmę, paprastai buvo laikytinas numatomu. Pareiškėjo byloje būtent taip ir buvo.

137. Dėl pareiškėjo argumento, kad Konvencijos 7 straipsnio požiūriu apkalta buvo pradėta dėl to, kad jis sulaužė priesaiką, o ne dėl to, kad jis padarė nusikaltimą (žr. šio sprendimo 126 punktą), Vyriausybė manė esant reikalinga paaiškinti, kad pareiškėjo veiksmus nagrinėjamoje byloje SSTK atskyrė *ab initio*, nes savo išvadoje, kuri buvo patvirtinta Seimo nutarimu, konstatavo du dalykus: kad yra pagrindas pradėti apkaltos procesą dėl Seimo nario priesaikos sulaužymo ir šiurkštaus Konstitucijos pažeidimo ir kad yra pagrindas kreiptis į Generalinę prokuratūrą su prašymu nustatyti, ar pareiškėjas padarė nusikalstamas veikas (žr. šio sprendimo 8 punktą). Su konstitucine ir baudžiamąja atsakomybe susijusius klausimus reikėjo spręsti atskirai. Kadangi Seimas atsisakė patenkinti generalinio prokuroro prašymą panaikinti pareiškėjo neliečiamybę, pareiškėjui dar esant Seimo nariu buvo išspręstas tik pareiškėjo konstitucinės atsakomybės klausimas. Sprendimą dėl baudžiamosios atsakomybės teismas priėmė vėliau – kai tik išnyko aplinkybės, trukdžiusios pradėti ikiteisminį tyrimą įvykių metu.

138. Atsakydama į pareiškėjo teiginį, kad „iki šiol [jis] yra pirmas ir vienintelis Seimo narys, nuteistas už tai, kad balsavo už kitą Seimo narį, nors tuos pačius veiksmus yra atlikę ir kiti“, Vyriausybė pažymėjo, kad jis buvo vienintelis Seimo narys ir valstybės pareigūnas, kuriam taikyta ne tik konstitucinė, bet ir baudžiamoji atsakomybė už veiksmus, kuriais jis šiurkščiai pažeidė Konstituciją ir sulaužė priesaiką.

139. Apibendrinant, konkrečiomis bylos aplinkybėmis pareiškėjo nuteisimas turėjo pakankamai aiškų teisinį pagrindą. Be to, toks teisminis pareiškėjo nusikalstamų veikų išaiškinimas nagrinėjamoje situacijoje netgi buvo būtinas. Teismo pateiktas pakankamai aiškus išaiškinimas atitiko Konvencijos 7 straipsnio reikalavimus.

140. Nacionalinių teismų sprendimai nebuvo savavališki, o procesas apskritai užtikrino pareiškėjui procesines garantijas. Pareiškėjas dalyvavo bylą nagrinėjant žodinio proceso tvarka, jam atstovavo advokatas, o teismai išnagrinėjo visus jo skundus ir priėmė pagrįstus sprendimus, atsižvelgdami į visas svarbias aplinkybes.

141. Galiausiai ne mažiau svarbu yra tai, kad Lietuvos apeliacinis teismas, skirdamas pareiškėjui baudą, pirmenybę teikė prevenciniam ir socialiniam bausmės tikslui. Be to, teismas atsižvelgė į pareiškėjo asmenybę, bausmės taikymo veiksmingumo ir tikslingumo principus ir nusprendė skirti pareiškėjui baudą, kuri buvo mažesnė už Baudžiamajame kodekse numatytą vidurkį. Taigi bausmė buvo proporcinga. Vyriausybė pridūrė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. vasario 22 d. nutartimi patenkino pareiškėjo prašymą panaikinti jo teistumą (žr. šio sprendimo 57 punktą).

142. Taigi pagal vidaus teisę priimtas apkaltinamasis nuosprendis buvo pakankamai numatomas ir todėl atitiko Konvencijos 7 straipsnio reikalavimus.

2. Teismo vertinimas

a) Bendrieji principai

143. Bendrieji principai, susiję su principu „*nullum crimen, nulla poena sine lege*“ ir baudžiamosios teisės numatomumu Konvencijos 7 straipsnio kontekste, buvo apibendrinti sprendime byloje *Del Río Prada prieš Ispaniją* ([DK], Nr. 42750/09, §§ 77–80 ir 91–93, ECHR 2013) ir neseniai – sprendime byloje *Yüksel Yalçinkaya prieš Turkiją* [DK], Nr. 15669/20, §§ 237–242, 2023 m. rugsėjo 26 d.).

144. Kaip yra pripažinęs Teismas savo praktikoje, kad ir kaip aiškiai būtų suformuluota teisinė nuostata, bet kurioje teisės sistemoje egzistuoja neišvengiamas teismo aiškinimo elementas. Visada reikės paaiškinti abejotinus dalykus ir prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių. Vėlgi, nors tikrumas yra labai pageidautinas, jis gali lemti ir per didelį griežtumą, o įstatymai turi atitikti besikeičiančias aplinkybes. Todėl daugelis teisės aktų neišvengiamai yra suformuluoti daugiau ar mažiau neapibrėžtai, ir jų aiškinimas bei taikymas yra praktikos klausimas. Teismams suteiktas sprendimo vaidmuo yra būtent išsklaidyti likusias abejones dėl aiškinimo (žr., be daugelio kitų, *OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos prieš Rusiją*, Nr. 14902/04, § 568, 2011 m. rugsėjo 20 d.). Šiame kontekste reikia pakartoti, kad Teismas yra ne kartą nurodęs, jog laipsniškas baudžiamosios teisės plėtojimas teismo teisėkūros būdu yra įsitvirtinusi ir būtina teisės tradicijos dalis. Konvencijos 7 straipsnis negali būti aiškinamas kaip draudžiantis laipsnišką baudžiamosios atsakomybės taisyklių išaiškinimą, kurį atlieka teismas konkrečioje byloje, jei tik tokios raidos rezultatas atitinka nusikaltimo esmę ir gali būti pagrįstai numatytas (žr. *S. W. prieš Jungtinę Karalystę*, 1995 m. lapkričio 22 d., § 36, A serija, Nr. 335-B; *Streletz, Kessler ir Krenz prieš Vokietiją* [DK], Nr. 34044/96 ir dar dvi, § 50, ECHR 2001-II; *Vasiliauskas prieš Lietuvą* [DK], Nr. 35343/05, § 155, ECHR 2015). Nesant suprantamo ir pagrįstai numatomo teismo išaiškinimo, gali būti konstatuotas kaltinamajam 7 straipsniu suteiktų teisių pažeidimas (dėl nusikaltimo sudėties požymių žr. *Pessino prieš Prancūziją*, Nr. 40403/02, §§ 35–36, 2006 m. spalio 10 d., *Dragotoniū ir Militaru-Pidhorni prieš Rumuniją*, Nr. 77193/01 ir 77196/01, §§ 43–44, 2007 m. gegužės 24 d.). Priešingu atveju būtų pažeistas šios nuostatos objektas ir tikslas – užtikrinti, kad niekas nebūtų savavališkai patrauktas baudžiamajon atsakomybėn, nuteistas ar baudžiamas (žr. *Del Río Prada*, § 93, *Yüksel Yalçinkaya*, § 239, minėtos pirmiau).

145. Nagrinėdamas, ar nacionalinių teismų pateiktas platus įstatymo išaiškinimas buvo pagrįstai numatomas Konvencijos 7 straipsnio 1 dalies

tikslais, Teismas atsižvelgia į tai, ar aptariamas išaiškinimas buvo aiškios teismų praktikos raidos rezultatas, ar jo taikymas platesnėmis aplinkybėmis vis dėlto atitiko nusikaltimo esmę (žr. *Parmak ir Bakır prieš Turkiją*, Nr. 22429/07 ir 25195/07, § 65, 2019 m. gruodžio 3 d.). Nacionaliniai teismai turi ypač kruopščiai išaiškinti nusikaltimo sudėties požymius taip, kad juos būtų galima numatyti ir jie atitiktų nusikaltimo esmę (ten pat, § 77). Šiame kontekste Teismas primena, kad net ir tuo atveju, kai pareiškėjo byloje klausimas sprendžiamas pirmą kartą, Konvencijos 7 straipsnis nebus pažeistas, jei suteikiama reikšmė yra ir numatoma, ir atitinka nusikaltimo esmę (žr. *Jorgic prieš Vokietiją*, Nr. 74613/01, § 114, ECHR 2007 III; *Custers ir kiti prieš Daniją*, Nr. 11843/03, ir dar dvi, 2007 m. gegužės 3 d.; *Huhtamäki prieš Suomiją*, Nr. 54468/09, § 51, 2012 m. kovo 6 d.).

146. Teismas taip pat norėtų pabrėžti, kad jo užduotis nėra peržiūrėti atitinkamą vidaus teisę ir praktiką *in abstracto* (žr., pavyzdžiui, *Allen prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 18837/06, § 40, 2010 m. kovo 30 d.). Jo užduotis veikiau yra nustatyti, ar dėl to, kaip ji buvo taikoma pareiškėjui arba kaip jį paveikė, buvo pažeista Konvencija arba jos protokolai (žr., be kitų, *Mežnarić prieš Kroatiją*, Nr. 71615/01, § 28, 2005 m. liepos 15 d., *Fruni prieš Slovakiją*, Nr. 8014/07, § 133, 2011 m. birželio 21 d.). Šiame kontekste Teismas primena, kad jo užduotis nėra pakeisti nacionalinių teismų atlikto faktinių aplinkybių įvertinimo ir jų teisinio kvalifikavimo savuoju, jei jie tai padarė remdamiesi pagrįstu įrodymų įvertinimu (žr. 2011 m. gegužės 24 d. sprendimą *mutatis mutandis*, *Florin Ionescu prieš Rumuniją*, Nr. 24916/05, § 59). Dėl klausimo, ar priemonė atitinka teisinius reikalavimus, Teismo praktikoje nustatyta, kad priemonė turi būti pagrįsta vidaus teise, o sąvoka „teisė“ suprantama ne formaliai, o pagal jos prasmę. Įstatymų reglamentuojamoje srityje „teisė“ yra galiojantis teisės aktas, išaiškintas kompetentingų teismų. Be to, vidaus teisė turi būti suderinama su teisinės valstybės principu ir suprantama suinteresuotam asmeniui, o asmuo, kuriam ji taikoma, turi turėti galimybę numatyti, kokias pasekmes vidaus teisė jam galėtų sukelti (žr., *inter alia*, *Big Brother Watch ir kiti prieš Jungtinę Karalystę* [DK], Nr. 58170/13 ir dar dvi, § 332, 2021 m. gegužės 25 d.; taip pat žr. *Société Colas Est ir kiti prieš Prancūziją*, Nr. 37971/97, § 43, ECHR 2002-III; *Wolland prieš Norvegiją*, Nr. 39731/12, § 62, 2018 m. gegužės 17 d.; *Särgava prieš Estiją*, Nr. 698/19, § 86, 2021 m. lapkričio 16 d.). Vidaus teisės aktų aiškinimo problemas pirmiausia turi spręsti nacionalinės valdžios institucijos, ypač teismai. Taigi Teismo vaidmuo apsiriboja patikrinimu, ar tokio aiškinimo padariniai yra suderinami su Konvencija (žr. *Waite ir Kennedy prieš Vokietiją* [DK], Nr. 26083/94, § 54, ECHR 1999-I; *Korbely prieš Vengriją* [DK], Nr. 9174/02, §§ 72–73, ECHR 2008; *Kononov prieš Latviją* [DK], Nr. 36376/04, § 197, ECHR 2010). Pagal bendrą Teismo požiūrį jis nekvestionuoja nacionalinių teismų atliekamo nacionalinės teisės aiškinimo ir taikymo, išskyrus atvejus, kai akivaizdžiai nesilaikoma tos teisės arba ji taikoma savavališkai (žr. *inter alia*, *Société Colas Est ir kiti*, minėta

pirmiau, § 43, ECHR 2002-III; *Lavents prieš Latviją*, Nr. 58442/00, § 114, 2002 m. lapkričio 28 d.; *Huhtamäki*, minėta pirmiau, § 51). Atsižvelgiant į Konvencijoje numatytos sistemos subsidiarų pobūdį, Teismo pareiga nėra nagrinėti tariamas nacionalinių teismų fakto ar teisės klaidas, nebent, ir tik tokia apimtimi, kiek jomis galėjo būti pažeistos Konvencijos saugomos teisės ir laisvės, ir nebent toks nacionalinių teismų vertinimas yra savavališkas ar akivaizdžiai nepagrįstas (žr. *inter alia*, *Moreira Ferreira prieš Portugaliją* (Nr. 2) [DK], Nr. 19867/12, § 83, 2017 m. liepos 11 d., *Alparslan Altan prieš Turkiją*, Nr. 12778/17, § 110, 2019 m. balandžio 16 d.).

147. Tačiau Teismo priežiūros įgaliojimai turi būti platesni, kai pati Konvencijoje, šiuo atveju jos 7 straipsnyje, įtvirtinta teisė reikalauja, kad apkaltinamasis nuosprendis ir bausmė būtų teisiškai pagrįsti. Pagal 7 straipsnio 1 dalį Teismas turi patikrinti, ar tuo pat metu egzistavo teisinis pagrindas nuteisti pareiškėją, ir visų pirma jis privalo įsitikinti, kad atitinkamų nacionalinių teismų priimti sprendimai buvo suderinami su 7 straipsniu. Jeigu Teismo priežiūros įgaliojimai jam tokios galimybės nesuteiktų, minėta nuostata netektų prasmės (žr. *Kononov*, minėta pirmiau, § 198, *Rohlena prieš Čekijos Respubliką* [DK], Nr. 59552/08, § 52, ECHR 2015). Todėl Teismas turi patikrinti, ar tuo metu, kai kaltinamasis atliko veiksmą, dėl kurio jis buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteistas, galiojo teisės nuostata, pagal kurią už tokį veiksmą buvo baudžiama, ir ar paskirta bausmė neviršijo šioje nuostatoje nustatytų ribų. Nors tokio vertinimo atskaitos taškas yra Konvencijos nuostatos, atsižvelgdamas į jos tikslą ginti praktiškai panaudojamas ir veiksmingas teises, Teismas gali įvertinti būtinybę išlaikyti pusiausvyrą tarp bendrojo intereso ir pagrindinių asmenų teisių bei šiuo metu demokratinėse valstybėse vyraujančių sampratų (žr. *Coëme ir kiti prieš Belgiją*, Nr. 32492/96 ir dar keturios, § 145, ECHR 2000-VII, *Jasutis ir Šimaitis prieš Lietuvą*, Nr. 28186/19 ir 29092/19, § 114, 2023 m. gruodžio 12 d.).

148. Apibendrinant, Teismas turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į pirmiau minėtus principus, buvo pakankamai aiškus teisinis pagrindas pareiškėją nuteisti (žr. *Kononov*, minėta pirmiau, § 199).

b) Bendrųjų principų taikymas šios bylos aplinkybėmis

149. Pirmiausia Teismas išnagrinės pareiškėjo argumentą, kad jo baudžiamasis persekiojimas buvo neteisėtas, nes buvo grindžiamas Baudžiamojo proceso kodekso 3² straipsniu (žr. šio sprendimo 120 punktą). Teismas pakartoja, kad 7 straipsniu užtikrinama, jog nusikalstamos veikos ir atitinkamos bausmės būtų aiškiai apibrėžtos materialinės baudžiamosios teisės nuostatomis. Tačiau jame nenustatyta jokių reikalavimų dėl šių nusikaltimų tyrimo ir nagrinėjimo teisme tvarkos (žr. *Khodorkovskij ir Lebedevas*, minėta pirmiau, § 789).

150. Todėl, atsakydamas į bendrą pareiškėjo skundą dėl jo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn (žr. šio sprendimo 120 punktą), Teismas pažymi,

kad pareiškėjo baudžiamasis persekiojimas pradėtas tik tada, kai 2012 m. lapkričio mėn. baigėsi jo Seimo nario kadencija ir jis nebeturėjo neliečiamybės nuo baudžiamojo persekiojimo (žr. šio sprendimo 18 ir 19 punktus). Tai pažymėjo ir nacionalinis teismas (žr. šio sprendimo 46 punktą). Teismas atkreipė dėmesį ir į Vyriausybės paaiškinimą, kad Baudžiamojo proceso kodeksas buvo papildytas 3² straipsniu tam, kad ikiteisminio tyrimo priemonių būtų galima imtis dar prieš pasibaigiant asmens imuniteto galiojimui (žr. šio sprendimo 129 punktą). Be to, Teismas turi pripažinti, kad Kodekso 3² straipsnis neturėjo reikšmės pareiškėjo baudžiamajam persekiojimui: prokuroras, pradėdamas ikiteisminį tyrimą pareiškėjo atžvilgiu, šia nuostata nesirėmė. Vietoj to prokuroras rėmėsi Baudžiamojo proceso kodekso 169 straipsniu, galiojusi tuo metu, kai pareiškėjas padarė ginčijamą nusikaltimą, ir nuo to laiko nepakeistu; jame minima prokuroro gauta informacija, t. y. SSTK išvada, suteikianti pagrindą pradėti ikiteisminį tyrimą (žr. šio sprendimo 8, 9 ir 46 punktus). Be to, pareiškėjas nepateikė Teismui jokių įrodymų (nacionalinių teismų praktikos, *travaux préparatoires* ar pan.), kurie leistų daryti išvadą, kad tuo atveju, jei Baudžiamojo proceso kodeksas nebūtų buvęs papildytas 3² straipsniu, tai būtų užkirtę kelią jo baudžiamajam persekiojimui pagal Baudžiamojo proceso kodekso 169 straipsnį pasibaigus Seimo nario įgaliojimams. Teismas taip pat pažymi, kad pradėti ikiteisminį tyrimą buvo ne prokuroro teisė, o pareiga, ir šį faktą nurodė Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (žr. šio sprendimo 46 punktą). Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas konstatuoja, kad pareiškėjo baudžiamasis persekiojimas buvo pradėtas pagal Konvencijos 7 straipsnio reikalavimus.

151. Atlikdamas tolesnę analizę, Teismas pakartoja, kad pareiškėjas buvo pripažintas kaltu dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir dokumento paėmimu atitinkamai pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį ir 302 straipsnio 1 dalį (žr. šio sprendimo 59 punktą). Iš 146 punkte nurodytų apribojimų matyti, kad Teismo neprašoma nuspręsti dėl pareiškėjo individualios baudžiamosios atsakomybės, nes tą visų pirma turi įvertinti nacionaliniai teismai (žr. šiuo klausimu *Rohlena*, § 55, *Yüksel Yalçınkaya*, § 243, minėtos pirmiau). Teismas turi ištirti, ar pareiškėjas iš atitinkamų nuostatų formuluočių ir, jei reikia, padedant teismams jas išaiškinti bei pasikonsultavęs su teisininkais, galėjo žinoti, už kokius veiksmus ir (arba) neveikimą jam gali kilti baudžiamoji atsakomybė (žr., *mutatis mutandis*, *Cantoni prieš Prancūziją*, 1996 m. lapkričio 15 d., § 29, *Reports* 1996-V; taip pat žr. *Kafkaris prieš Kiprą* [DK], Nr. 21906/04, § 140 ECHR-2008; *Del Río Prada*, minėta pirmiau, § 79). Numatomumas turi būti vertinamas iš nuteistojo perspektyvos (galimai po to, kai jam buvo suteikta tinkama teisinė konsultacija) inkriminuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu. Teisminio aiškinimo numatomumas susijęs su nusikaltimo sudėties požymiais (žr. *Pessino*, §§ 35–36, *Dragotoniū ir Militaru-Pidhorni*, §§ 43–

47, minėtos pirmiau; taip pat žr. *Dallas prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 38395/12, §§ 72–77, 2016 m. vasario 11 d.).

152. Pareiškėjo argumentų esmę sudaro, pirma, tai, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai išplėtė baudžiamojo įstatymo taikymo sritį jo byloje, pažeisdami Konvencijos 7 straipsnio garantijas, atsižvelgiant į tai, kad jo veiksmai balsuojant už L. K. atitiko Seime susiklosčiusią „tradiciją“ balsuoti už kitus tos pačios frakcijos narius, ir, antra, tai, kad jis buvo diskriminuojamas, nes iki šiol jo nuteisimas yra išimtis ir todėl laikytinas savavališku. Teismas dabar išnagrinės šiuos argumentus.

153. Teismas konstatuoja, kad Seimo narių balsavimo vienas už kitą praktika neabejotinai buvo žinoma Lietuvos valdžios institucijoms, bent jau remiantis Seimo Etikos ir procedūrų komisijos dokumentais (žr. šio sprendimo 67–75 punktus). Iš tiesų, kaip matyti iš tų komisijos sprendimų dėl tokio balsavimo, kuris pažeidžia balsavimo vienasmeniško principą, išaiškinimą, *inter alia*, Konstitucinio Teismo praktikoje ir įtvirtintą Seimo statute (žr. šio sprendimo 14 ir 62 punktus), komisija ragindavo Seimo narius susilaikyti nuo tokios praktikos. Be to, komisija nuolat primygtinai reikalaudavo, kad tokia praktika būtų nutraukta ir kad būtų imtasi techninių priemonių „siekiant išvengti netikslumų per registracijos ir balsavimo procedūras“, įskaitant kai kurių Seimo narių balsavimą už kitus (žr., *inter alia*, šio sprendimo 69 ir 71 punktus), ir keletą kartų inicijavo perbalsavimą dėl atitinkamų teisės aktų (žr. šio sprendimo 71, 73 ir 76 punktus). Todėl nors priemonės, kurių komisija ėmėsi prieš konkrečius Seimo narius, pažeidusius balsavimo vienasmeniško principą, apsiribojo įspėjimo įrašymu komisijos posėdžio protokole (žr., *inter alia*, šio sprendimo 71, 73 ir 74 punktus), Teismas negali konstatuoti, kad valdžios institucijų požiūris į tokią Seimo narių balsavimo praktiką prilygo „sąmoningam toleravimui“ (plg., *mutatis mutandis*, *Khodorkovskiy ir Lebedev*, minėta pirmiau, § 820). Todėl Teismas nėra linkęs pakartotinių balsavimo atvejų, kuriuos komisija pripažino įstatymo pažeidimais, pripažinti „tradicija“ (būtent taip juos apibūdina pareiškėjas), juolab tokia „tradicija“, kuri būtų aukščiau už įstatymą (plg. šio sprendimo 146 punktą). Tačiau Teismas pripažįsta, kad, kaip nurodė pareiškėjas (ir nepaneigė nei Vyriausybė, nei nacionaliniai teismai), nebuvo nė vienos situacijos, kurioje komisija, t. y. Seimo organas, būtų maniusi, kad tikslinga pradėti bet kokį procesą, nebūtinai baudžiamąjį, tiems ar bet kokiems kitiems Seimo nariams, kurie elgėsi panašiai kaip ir pareiškėjas – taip pat balsavo už kitus Seimo narius. Komisija, įvertinusi konkrečias kiekvieno tokio jos nagrinėjamo neteisėto balsavimo aplinkybes, balsavimo vienasmeniško principo pažeidimus linko vadinti „nesąžiningu balsavimu [ir] drausminiu nusižengimu“ (žr. šio sprendimo 68 punktą), „netikslumu“ (žr. šio sprendimo 69 punktą) arba atitinkamo „draudimo nesilaikymu“ (žr. šio sprendimo 71 punktą). Išskyrus pareiškėjo atvejį, komisija niekada anksčiau nebuvo nusprendusi kreiptis į prokurorą, kad būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl balsavimo vienasmeniško principo pažeidimo.

Šiuo atžvilgiu Teismas sutinka su pareiškėjo teiginiu, kad jo baudžiamoji byla neturėjo precedentų.

154. Atsižvelgdamas į tai, Teismas atkreipia dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo argumentą, kad, priešingai nei pareiškėjas, tie kiti asmenys nebuvo teisiami ir kad Seimo statuto pažeidimai, kuriuos tie kiti asmenys galbūt padarė balsuodami Seime, neturi reikšmės pareiškėjo bylai; taip pat Teismas, pakartodamas savo ilgalaikę poziciją, kad įstatymais reglamentuojamoje srityje „teisė“ yra galiojantis teisės aktas, išaiškintas kompetentingų teismų (žr. šio sprendimo 146 punktą), neprieštarauja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pozicijai, kad baudžiamajame procese teismas turi vadovautis įstatymo raide, o ne „ydinga praktika ar teisei prieštaraujančiais precedentais“ (žr. šio sprendimo 50 punktą). Teismas pripažįsta, kad egzistavo minėti „ydingos“ praktikos atvejai ir faktai, bet kokie kiti panašūs balsavimo Seime atvejai, ir jie buvo užfiksuoti oficialiuose dokumentuose – Seimo Etikos ir procedūrų komisijos sprendimuose, todėl Teismas šioje byloje gali jais remtis kaip viešai prieinama informacija (žr. *Rinau prieš Lietuvą*, Nr. 10926/09, § 210, 2020 m. sausio 14 d.). Nepaisant to, vien faktas, kad Lietuvos apeliacinis teismas ar Lietuvos Aukščiausiasis Teismas jų neišnagrinėjo darydamas pareiškėjui nepalankias išvadas dėl Teismo manymu, įtikinamų priežasčių (žr. šio sprendimo 35 punktą *in fine* ir 50 punktą), nepakanka, kad Teismas konstatuotų, kad pareiškėjo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisimo pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį ir 302 straipsnio 1 dalį nebuvo galima numatyti, atsižvelgiant į šių teismų išaiškinimą dėl pareiškėjo veiksmų pavojingumo ir jo kaltės, kuriuos Teismas išnagrinės toliau.

155. Kaip pažymėjo apeliacinės instancijos teismas, balsuojant už L. K. pareiškėjas veikė tiesiogine tyčia, suprasdamas pavojingą savo veiksmų pobūdį; jis turėjo ne tik gyvenimiškos ir profesinės darbo Seime patirties, bet ir teisinį išsilavinimą (žr. šio sprendimo 35 punktą); kaip matyti iš jo oficialios biografijos Seimo internetiniame puslapyje, prieš tapdamas Seimo nariu, jis dirbo policijos komisaru ir advokatu (žr. šio sprendimo 5 punktą). Kaip pažymėjo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pareiškėjas neginčijo faktinių aplinkybių, susijusių su jo veiksmais, t. y., kad jis šešis kartus užsiregistravo ir balsavo už L. K.; jis ginčijo tik tai, kad šiais veiksmais buvo padaryta didelė žala valstybei (žr. šio sprendimo 51 punktą).

156. Dėl didelės žalos valstybės interesams padarymo, kuris yra baudžiamosios atsakomybės pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį sąlyga, Teismas pažymi, kad šį vertinimą atliko Lietuvos apeliacinis teismas ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Pirma, Lietuvos apeliacinis teismas rėmėsi daugeliu teisės aktų, įskaitant Konstitucinio Teismo 2010 m. spalio 27 d. išvadą dėl Seimo nariams keliamų aukštų profesinių ir etikos reikalavimų, kuriuos pareiškėjas pažeidė, taip diskredituodamas Seimo narių, taip pat Seimo autoritetą, ir visa tai sukėlė didelę neturtinę žalą valstybei (žr. šio sprendimo 36 punktą). Šiai išvadai pritarė Lietuvos Aukščiausiasis

Teismas, nurodydamas, kad pareiškėjo padarytas įstatymo, konkrečiai Seimo statuto 111 straipsnio 4 dalies, pažeidimas savaime lemia nenuginčijamą prezumpciją, kad jis padarė didelę neturtinę žalą valstybės interesams. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat rėmėsi Konstitucinio Teismo išvada dėl pareiškėjo ir L. K., kad pareiškėjo balsavimas už L. K. reiškė Seimo nario mandato pasisavinimą, nepagarbą Konstitucijai ir Seimo, kaip tautos atstovo, autoriteto diskreditavimą (žr. šio sprendimo 52 punktą). Kaip paaiškino Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pareiškėjo turėtas Seimo nario statusas buvo ypač svarbus valstybės valdymo sistemoje (žr. šio sprendimo 54 punktą *in limine*), o pagal nacionalinių teismų praktiką Konstitucijoje įtvirtintų vertybių pažeidimas ir valstybės tarnybai taikomų esminių reikalavimų nepaisymas paprastai pripažįstami sukeliančiais didelę neturtinę žalą valstybės tarnybai ir valstybei (žr. šio sprendimo 53 punktą). Remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Konstitucinio Teismo išvadomis dėl to, kad pareiškėjas pasisavino kito Seimo nario mandatą, Teismas taip pat primena, kad Konvencijos pirmojo protokolo 3 straipsnio kontekste jis nuolat pabrėžia veiksmingos ir prasmingos teisinės demokratinės valstybės pagrindų sukūrimo ir išlaikymo svarbą (žr., *mutatis mutandis*, *Tănase prieš Moldovą* [DK], Nr. 7/08, § 154, ECHR 2010). Be to, plati vertinimo nuožiūros laisvė, kurią valstybės turi rinkimų teisės srityje, ir Teismo pagalbinis vaidmuo nustatant faktines aplinkybes, kartu primenant apie jo įgaliojimus patikrinti, ar valstybė įvykdė savo įsipareigojimus pagal Pirmojo protokolo 3 straipsnį, buvo pažymėta Patariamąjoje nuomonėje dėl bendro draudimo kandidatuoti rinkimuose po pašalinimo iš pareigų apkaltos proceso metu proporcingumo įvertinimo pagal Konvencijos pirmojo protokolo 3 straipsnį ([DK], minėta pirmiau, §§ 77–79).

157. Todėl šioje byloje Teismas nemano, kad nacionaliniai teismai, aiškindami ir taikydami nagrinėjamas baudžiamosios teisės nuostatas, ypač atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo praktiką, ir nustatydami, kad pareiškėjas padarė „didelę“ žalą, t. y. kad jis, kaip valstybės valdžią vykdančios institucijos narys, iškraipė Seimo funkcijas ir pažemino bei diskreditavo Seimo nario vardą ir Seimo autoritetą (žr. šio sprendimo 36, 53 ir 54 punktus), būtų vartoję tokias plačias sąvokas arba tokius neaiškius kriterijus, kad nagrinėjamos baudžiamosios teisės nuostatos neatitiktų Konvencijos reikalavimų dėl nuostatų aiškumo ir numatomumo, ypač asmeniui, turinčiam rimtą profesinį pasirengimą ir patirtį teisės srityje.

158. Teismas nuosekliai laikosi nuomonės, kad Konvencijos 7 straipsnyje įtvirtinta garantija, kaip esminis teisinės valstybės elementas, turi būti aiškinama ir taikoma, remiantis jos tikslu ir paskirtimi, taip, kad būtų užtikrinta veiksminga apsauga nuo savavališko baudžiamojo persekiojimo, nuteisimo ir baudimo (žr. *Rohlena*, minėta pirmiau, § 50; *S.W. prieš Jungtinę Karalystę*, minėta pirmiau, § 34; *Kafkaris*, minėta pirmiau, § 137). Teismas atkreipia dėmesį į pareiškėjo argumentą, kad, kaip pripažino Vyriausybė ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (žr. šio sprendimo 28 ir 135 punktus), net

ir laikotarpiu nuo pareiškėjo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn ir apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo iki paskutinių šalių pareiškimų šioje byloje gavimo Lietuvoje niekas nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už tai, kad balsavo už kitus Seimo narius, nors valdžios institucijos žinojo apie tokią praktiką (žr. šio sprendimo 76 punktą). Nepaisant to, Teismas yra nusprendęs, kad nereikėtų suteikti lemiamos reikšmės tam, kad prieš priimant sprendimą patraukti pareiškėją baudžiamojon atsakomybėn panašių precedentų nebuvo (žr. *mutatis mutandis*, *K.A. ir A.D. prieš Belgiją*, Nr. 42758/98 ir 45558/99, § 55, 2005 m. vasario 17 d.), ir mano, kad vertinant, ar pareiškėjo nuteisimas neturėjo savivalės požymių ir ar jį buvo galima numatyti, svarbią reikšmę turi valdžios institucijų požiūris į balsavimo vienasmeniškumo principo pažeidimo pavojingumą. Todėl Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad L. K. savo ruožtu nepavyko išsisukti nuo bausmės, nes jam buvo įvykdyta apkalta (žr. šio sprendimo 16 punktą). Atsižvelgdamas į tai, Teismas negali konstatuoti, kad Lietuvos apeliacinio teismo (antrojo baudžiamojo proceso metu) ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pateiktas baudžiamojo įstatymo išaiškinimas pareiškėjo byloje galėtų būti laikomas nesuderinamu su įvykdytų nusikaltimų esme (žr. *Liivik prieš Estiją*, Nr. 12157/05, § 94, 2009 m. birželio 25 d.).

159. Kaip jau minėta (žr. šio sprendimo 146 punktą), Konvencijos 7 straipsnis nėra nesuderinamas su teismine teisėkūra ir nedraudžia laipsniškai patikslinti baudžiamosios atsakomybės taisykles teismo aiškinimo būdu konkrečioje byloje, jei tik tokios raidos rezultatas atitinka nusikalstamos veikos esmę ir gali būti pagrįstai numatomas. Galbūt pareiškėjo atveju „didelės neturtinės žalos valstybei“ sąvoka ir buvo naujoviškai pritaikyta, kiek tai susiję su balsavimu už kitą Seimo narį, tačiau šis taikymas buvo pagrįstas tinkamu Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalies ir 302 straipsnio 1 dalies aiškinimu ir „atitiko nusikaltimo esmę“ (žr., *mutatis mutandis*, *Khodorkovskiy ir Lebedev*, minėta pirmiau, § 821). Teismas negali įžvelgti ir jokio akivaizdaus nagrinėjamo įstatymo nesilaikymo ar savavališko taikymo pareiškėjui.

160. Atsižvelgdamas į konkrečias šios bylos aplinkybes ir pirmiau išdėstytus argumentus, Teismas nenustatė, kad teisės aktai ar nacionalinių teismų praktika nebuvo pakankamai aiškūs ir dėl to pareiškėjas negalėjo reguliuoti savo elgesio (žr. *mutatis mutandis*, *Rotaru prieš Rumuniją* [DK], Nr. 28341/95, § 55, ECHR 2000-V). Kitaip tariant, buvo galima numatyti, kad pareiškėjo veiksmai bus laikomi nusikaltimu pagal tuo metu galiojusią baudžiamąją teisę. Todėl Konvencijos 7 straipsnis nebuvo pažeistas.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

161. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

162. Pareiškėjas teigė, kad dėl nepagrįsto nuteisimo jis patyrė didelę neturtinę žalą, tačiau manė, kad pažeidimo pripažinimas būtų pakankamas atlyginimas. Jis nepateikė reikalavimo dėl bylinėjimosi ir kitų išlaidų.

163. Vyriausybė sutiko su šiuo pareiškėjo prašymu, jei Teismas nustatytų Konvencijos 6 straipsnio pažeidimą.

164. Teismas mano, kad šios bylos aplinkybėmis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* peticiją priimtina.
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.
3. *Nusprendžia*, kad Konvencijos 7 straipsnis nebuvo pažeistas.
4. *Nusprendžia*, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2024 m. balandžio 23 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Dorothee von Arnim
Kanclerio pavaduotoja

Arnfinn Bårdsen
Pirmininkas